

**INVESTICIONO RAZVOJNI FOND
CRNE GORE AD, PODGORICA**

**Pojedinačni finansijski iskazi
31. decembar 2016. godine
i Izvještaj nezavisnog revizora**

S A D R Ź A J:

	Strana
Pojedinačni finansijski iskazi:	
Pojedinačni izvještaj nezavisnog revizora	1-2
Pojedinačni iskaz o ukupnom rezultatu	3
Pojedinačni iskaz o finansijskoj poziciji	4-5
Pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu	6
Pojedinačni iskaz o tokovima gotovine	7
Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze	8- 51

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionaru i Odboru direktora Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih pojedinačnih finansijskih iskaza (strana 3 do 51) Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica (u daljem tekstu „IRFCG AD“) koji obuhvataju pojedinačni iskaz o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2016. godine i odgovarajući pojedinačni iskaz o ukupnom rezultatu, pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu i pojedinačni iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završila na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i napomene uz pojedinačne finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za pojedinačne finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih pojedinačnih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje IRFCG AD u skladu sa Zakonom o Investiciono-razvojnem fondu Crne Gore, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za sastavljanje pojedinačnih finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim pojedinačnim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i standardima revizije primjenjivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da pojedinačni finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u pojedinačnim finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u pojedinačnim finansijskim iskazima, nastalih usljed kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Društva. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije pojedinačnih finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, pojedinačni finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju IRFCG AD na dan 31. decembra 2016. godine, kao i rezultate njegovog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završila na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima Crne Gore, propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje IRFCG AD u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnem fondu Crne Gore i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u napomeni 2.1.

(nastavlja se)

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Akcionaru i Odboru direktora Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica (nastavak)

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na sljedeća pitanja:

- a) Kao što je objelodanjeno u napomeni 3.15 uz priložene pojedinačne finansijske iskaze, IRFCG AD je u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnog fondu Crne Gore u obavezi da svoje poslovanje uskladi sa djelovima regulative propisane od strane Centralne banke Crne Gore vezane za bankarsko poslovanje, a koja se odnosi na adekvatnost kapitala i upravljanje rizicima. Zbog prirode svog poslovanja, IRFCG AD nije primijenio Odluku o adekvatnosti kapitala niti izvršio obračun za istu.

S tim u vezi, rukovodstvo IRFCG AD priprema izmjene i dopune Zakona o Investiciono razvojnog fondu Crne Gore koje se odnose na utvrđivanje adekvatnosti kapitala. Do datuma odobrenja ovih pojedinačnih finansijskih iskaza navedene izmjene i dopune nisu usvojene. Dodatno, kao što je objelodanjeno u napomeni 3.13, prilikom sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine, IRFCG AD je samo djelimično primijenio odredbe Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama. Društvo je trenutno u procesu pripreme metodologije u skladu sa smjernicama MRS 39 „Finansijski instrumenti – priznavanje i odmjeravanje“ i rukovodstvo Društva ne očekuje značajne promjene u iznosu obezvrjeđenja po MRS 39 u odnosu na iznos obračunat u skladu sa metodologijom primijenjenom prilikom sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza sa stanjem na dan i za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine.

- b) Kao što je objelodanjeno u napomeni 3.13 uz priložene pojedinačne finansijske iskaze, IRFCG AD priznaje promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju kroz ukupan ostali rezultat na kapitalu, bez obzira da li fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju bilježi dugotrajan, odnosno materijalno značajan pad vrijednosti. Navedeni računovodstveni tretman je usaglašen sa Mišljenjem Ministarstva finansija Crne Gore, s obzirom na to da je IRFCG AD, kao i ostali državni fondovi, akcije stekao u procesu svojinske transformacije društvenih preduzeća i nije imao troškove sticanja.
- c) Kao što je prikazano u napomeni 28 uz pojedinačne finansijske iskaze, IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine solidarno odgovara u sudskim sporovima ukupne vrijednosti EUR 2.732.111. Osim za iznos od EUR 587.670, IRFCG AD nije izvršio rezervisanja za eventualne obaveze po navedenim sporovima, zbog toga što, po procjeni rukovodstva IRFCG AD, iako nije sa sigurnošću moguće predvidjeti konačan ishod sporova, IRFCG AD neće biti izložen materijalno značajnim potencijalnim gubicima po navedenom osnovu.

Naše mišljenje nije kvalifikovano po gore navedenim pitanjima.

Ostala pitanja

Reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza za 2015. godinu obavio je drugi revizor i u svom izvještaju od 26. aprila 2016. godine izrazio mišljenje bez rezervi sa skretanjem pažnje koje se odnosi na ne primjenjivanje odredbi Zakona o Investiciono razvojnog fondu Crne Gore u dijelu adekvatnosti kapitala.

Deloitte d.o.o. Podgorica

Podgorica, Crna Gora
25. maj 2017. godine

Katarina Bulatović, Ovlašćeni revizor
(Licenca broj 067 izdata 31. marta 2015. godine)

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA
Matični broj: 02217937
Šifra djelatnosti: 6430

POJEDINAČNI ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU
Za godinu koja se završila 31. decembra 2016. godine
(Iznosi u EUR)

<i>Red. broj propisano g obrasca</i>	Kategorija / Pozicija	Napomene	Tekuća 2016. godina	Prethodna 2015. godina
I	POSLOVNI PRIHODI		5.907.328	5.408.939
1	Prihodi od prodaje	4	5.843.571	5.384.355
5	Ostali poslovni prihodi	5	63.757	24.584
	POSLOVNI RASHODI		<u>(2.497.260)</u>	<u>(2.017.417)</u>
2	Troškovi materijala		(53.674)	(50.858)
3	Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	6	(1.435.237)	(1.055.874)
4	Troškovi amortizacije i rezervisanja	7	(106.200)	(112.450)
5	Ostali poslovni rashodi	8	(902.149)	(798.235)
A	POSLOVNI REZULTAT		<u>3.410.068</u>	<u>3.391.522</u>
I	Finansijski prihodi		-	-
II	Finansijski rashodi	9	<u>(1.083.324)</u>	<u>(825.356)</u>
B	FINANSIJSKI REZULTAT		<u>(1.083.324)</u>	<u>(825.356)</u>
I	Ostali prihodi	10	444.408	11.723
II	Ostali rashodi	11	<u>(2.319.966)</u>	<u>(1.674.507)</u>
C	REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI		<u>(1.875.558)</u>	<u>(1.662.784)</u>
F	REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA		451.186	903.382
H	PORESKI RASHOD PERIODA	12 a)	<u>(41.765)</u>	<u>(88.586)</u>
1	Tekući porez na dobit		(41.137)	(87.821)
2	Odloženi poreski rashodi		<u>(628)</u>	<u>(765)</u>
I	NETO REZULTAT		<u>409.421</u>	<u>814.796</u>
J	ZARADA PO AKCIJI	13	<u>0,0039</u>	<u>0,0079</u>

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Ovi pojedinačni finansijski iskazi su usvojeni od strane rukovodstva Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica 24. marta 2017. godine.

Potpisano u ime Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica:

Izvršni direktor

Zoran Vukčević

Rukovodilac službe za finansije i računovodstvo

Jelena Strugar

POJEDINAČNI ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI
31. decembra 2016. godine
(Iznosi u EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>31. decembar 2016.</u>	<u>31. decembar 2015.</u>
AKTIVA			
B	STALNA IMOVINA	138.620.882	121.430.358
II	Nematerijalna ulaganja	14 9.030	41.589
III	Nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva	4.181.247	4.317.600
1	Nekretnine postrojenja i oprema	14 1.152.347	1.181.225
2	Investicione nekretnine	15 3.028.900	3.136.375
IV	Dugoročni finansijski plasmani	134.430.605	117.071.169
1	Učešća u kapitalu	16 19.050.742	19.494.099
3	Ostali dugoročni finansijski plasmani	17 115.379.863	97.577.070
D	STALNA SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	18 421.930	699.764
E	OBRтна SREDSTVA	58.287.313	46.403.420
I	Zalihe	538	3.375
II	Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina	58.286.775	46.400.045
1	Potraživanja	19 19.284.230	17.189.991
3	Kratkoročni finansijski plasmani	20 27.485.550	23.653.275
4	Gotovinski ekvivalenti i gotovina	21 11.461.873	5.493.777
5	Porez na dodatu vrijednost i aktivna vremenska razgraničenja	55.122	63.002
F	UKUPNA AKTIVA	197.330.125	168.533.542

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

POJEDINAČNI ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI (nastavak)
31. decembra 2016. godine
(Iznosi u EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>31. decembar 2016.</u>	<u>31. decembar 2015.</u>
PASIVA			
A		<u>97.277.118</u>	<u>96.653.189</u>
KAPITAL			
I	Osnovni kapital 22	104.479.288	103.571.378
III	Rezerve	115.000	115.000
	Pozitivne revalorizacije rezerve i nerealizovani dobiti po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	1.141.048	907.342
IV			
	Negativne revalorizacije rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	(14.884.732)	(13.957.624)
V			
VI	Neraspoređena dobit	6.426.514	6.017.093
DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE			
B		<u>89.883.305</u>	<u>65.861.629</u>
I	Dugoročna rezervisanja 23	653.253	657.806
II	Dugoročne obaveze 24	<u>89.230.052</u>	<u>65.203.823</u>
1.	Dugoročni krediti	89.230.052	65.203.823
ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE			
C	12	21.344	20.716
KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE			
D		<u>10.148.358</u>	<u>5.998.008</u>
KRATKOROČNE OBAVEZE			
I		<u>10.148.358</u>	<u>5.998.008</u>
1	Kratkoročne finansijske obaveze	7.744.000	3.747.419
3	Obaveze iz poslovanja 25	1.736.178	1.704.668
4	Ostale kratkoročne obaveze i pasivna vremenska razgraničenja 26	617.831	451.081
5	Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	9.212	7.019
6	Obaveze po osnovu poreza na dobit 27	<u>41.137</u>	<u>87.821</u>
E	UKUPNA PASIVA	<u>197.330.125</u>	<u>168.533.542</u>

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA
Matični broj: 02217937
Šifra djelatnosti: 6430
POJEDINAČNI ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine
(Iznosi u EUR)

Sadržaj / Opis	Osnovni kapital	Rezerve	 Pozitivne revalorizacije rezerve i nerealizovani dobiti po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	 Negativne revalorizacije rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	Neraspoređena dobit	Ukupno
Stanje, 1. januar 2015. godine	102.431.529	115.000	640.769	(14.017.492)	5.202.297	94.372.103
Dokapitalizacija	1.139.849	-	-	-	-	1.139.849
Dobit tekuće godine	-	-	-	-	814.796	814.796
Nerealizovani dobiti/gubici po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	266.573	59.868	-	326.441
Stanje, 31. decembar 2015. godine	103.571.378	115.000	907.342	(13.957.624)	6.017.093	96.653.189
Dokapitalizacija	907.910	-	-	-	-	907.910
Dobit tekuće godine	-	-	-	-	409.421	409.421
Nerealizovani dobiti po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	233.706	18.897	-	252.603
Nerealizovani gubici po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	-	(958.913)	-	(958.913)
Prodaja hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	-	-	12.908	-	12.908
Stanje, 31. decembar 2016. godine	104.479.288	115.000	1.141.048	(14.884.732)	6.426.514	97.277.118

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA
Matični broj: 02217937
Šifra djelatnosti: 6430

POJEDINAČNI ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine
(Iznosi u EUR)

Pozicija	Napomene	Tekuća 2016. godina	Prethodna 2015. godina
A. TOKOVI GOTOVINE IZ POSLONIH AKTIVNOSTI			
I Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		377.933	78.615
1. Prodaja i primljeni avansi		266.473	-
2. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja		111.460	78.615
II Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(3.670.249)	(3.224.699)
1. Isplate dobavljačima i dati avansi		(927.152)	(1.063.111)
2. Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi		(1.439.748)	(1.129.701)
3. Plaćene kamate		(1.048.207)	(779.952)
4. Porez na dobitak		(87.821)	(113.196)
5. Plaćanja po osnovu ostalih javnih prihoda		(167.321)	(138.739)
III Neto tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(3.292.316)	(3.146.084)
B. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
I Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja		105.663.772	80.249.647
2. Ostali finansijski plasmani (neto prilivi)		100.212.345	75.062.433
3. Primljene kamate iz aktivnosti investiranja		5.451.427	5.187.214
II Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja		(125.334.080)	(112.319.723)
1. Kupovina akcija i udjela (neto odlivi)		(298.000)	(473.653)
2. Kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava		(47.085)	(170.654)
3. Ostali finansijski plasmani (neto odlivi)		(124.988.995)	(111.675.416)
III Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja		(19.670.308)	(32.070.076)
C. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
I Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		32.678.139	29.525.809
1. Uvećanje osnovnog kapitala		907.910	1.139.849
2. Dugoročni i kratkoročni krediti (neto prilivi)		31.770.229	28.385.960
II Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		(3.747.419)	(659.135)
1. Dugoročni i kratkoročni krediti i ostale obaveze (neto odlivi)		(3.747.419)	(659.135)
III Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja		28.930.720	28.866.674
D. NETO TOK GOTOVINE		5.968.096	(6.349.486)
E. GOTOVINA NA POČETKU IZVJEŠTAJNOG PERIODA		5.493.777	11.843.263
H. GOTOVINA NA KRAJU IZVJEŠTAJNOG PERIODA		11.461.873	5.493.777

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine**

1. OSNIVANJE I DJELATNOST

Investiciono razvojni fond Crne Gore AD, Podgorica (u daljem tekstu „IRFCG AD“) osnovan je 23. aprila 2010. godine, u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Zakon“) („Sl. List CG“, br. 88/09 i 40/10), i registrovan kod Privrednog suda u Podgorici pod brojem 4-0009175-001. Prava i dužnosti osnivača i jedinog vlasnika IRFCG AD vrši Vlada Crne Gore. Za obaveze IRFCG AD bezuslovno i neopozivo jamči država Crna Gora.

Zakonom je uređeno da se IRFCG AD osniva u cilju podsticanja i ubrzanja privrednog razvoja Crne Gore i to:

1. okončanjem procesa privatizacije prodajom kapitala stečenog u procesu svojinske transformacije;
2. podrškom mikro, malim i srednjim preduzećima i preduzetnicima;
3. podrškom infrastrukturnim projektima, projektima vodosnabdijevanja, tretmana otpadnih voda i zaštite životne sredine, kao i
4. finansiranjem projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

Osnivački kapital IRFCG AD čini cjelokupni kapital Fonda za razvoj koji je umanjen za obaveze po osnovu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. List RCG“, br. 21/04 i „Sl. list CG“, br. 49/07). Osnivački kapital IRFCG AD činiće i sredstva koja su usmjerena Direkciji za razvoj malih i srednjih preduzeća.

IRFCG AD može biti član, osnivač i/ili akcionar, domaćih i međunarodnih finansijskih institucija, privrednih društava u Crnoj Gori i u inostranstvu, uz saglasnost osnivača, može koristiti međunarodne fondove, zaduživati se u Crnoj Gori i u inostranstvu na tržištu novca i kapitala, može da kupuje i prodaje hartije od vrijednosti, udjele, na domaćem i inostranom tržištu u svrhu obavljanja djelatnosti u skladu sa zakonom i aktima poslovne politike IRFCG AD, uz saglasnost osnivača.

U skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore, sredstva za poslovanje IRFCG AD stiže:

1. iz prihoda ostvarenih poslovanjem IRFCG AD;
2. prodajom akcija i udjela iz portfelja IRFCG AD;
3. iz ostatka likvidacione ili stečajne mase, prodajom preostale imovine u slučaju likvidacije ili stečaja sprovedenog nad društvom u vlasništvu IRFCG AD;
4. iz dobiti društava u kojima IRFCG AD, ima akcije ili udjele;
5. izdavanjem hartija od vrijednosti;
6. uzimanjem kredita i pozajmica u zemlji i inostranstvu; i
7. iz drugih izvora, u skladu sa Zakonom.

Svoju djelatnost IRFCG AD obavlja u Podgorici, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 126/1.

Na dan 31. decembra 2016. godine IRFCG AD, ima 60 zaposlenih (31. decembra 2015. godine: 56 zaposlenih).

Organi upravljanja IRFCG AD, su Skupština akcionara i Odbor direktora. Članove Odbora direktora bira Skupština akcionara. IRFCG AD, ima i dva stalna Odbora: Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Kreditno-garantni odbor.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA I RAČUNOVODSTVENI METOD

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza

Društvo ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja pojedinačne finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 52/16), propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje IRFCG AD, u skladu sa Zakonom o Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u nastavku ove napomene.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, pravna lica sastavljaju pojedinačne finansijske iskaze po Međunarodnim računovodstvenim standardima („MRS“), odnosno po Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI“), koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija, odnosno pravno lice kojem je povjereno vršenje tih poslova, koje je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa („IFAC“) dobilo pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12 i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

Kao što je objelodanjeno u napomeni 3.13 krediti su iskazani u pojedinačnom iskazu o finansijskoj poziciji u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćenu glavnica i obezvrjeđenje koja se procjenjuje primjenom procenata definisanih za obračun rezervacija na klasifikacione grupe i podgrupe (A, B1, B2, C1, C2, D, E kategorije) po metodologiji koju je propisala Centralna banka Crne Gore - Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br. 22/12, 55/12 i 57/13), a koji se po pomenutoj Odluci koristi za rezervacije za procijenjene gubitke, a ne za obračun obezvređenja stavki bilansne aktive.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju iskazani su po pravičnoj vrijednosti na osnovu procjene izvršene od strane rukovodstva (napomena 3.13) u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti („Sl. list CG“, br.34/11).

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza Društva, priloženi pojedinačni finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao pojedinačni finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Priloženi pojedinačni finansijski iskazi su pojedinačni u smislu da uključuju nekonsolidovane pozicije potraživanja, obaveza, rezultata poslovanja, promena na kapitalu i novčanih tokova bez uključivanja zavisnog pravnog lica Turistički centar Durmitor – Žabljak, koje je u 100% vlasništvu IRFCG AD. Do zakonskog roka IRFCG AD će sastaviti konsolidovane finansijske iskaze u skladu sa zahtjevima lokalne regulative, a na osnovu mišljenja nadležnog ministarstva.

Pojedinačni finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa konvencijom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama. Društvo je u sastavljanju ovih pojedinačnih finansijskih iskaza primjenjivalo računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 3, koje su zasnovane na računovodstvenim i poreskim propisima Crne Gore.

Zvanična valuta u Crnoj Gori i izvještajna valuta Društva je Euro (EUR).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA I RAČUNOVODSTVENI METOD (nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija pojedinačnih finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentirane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza, a budući stvarni rezultati mogu da se razlikuju od procijenjenih iznosa. Ove procjene se najvećim dijelom odnose na procjene korisnog vijeka upotrebe nekretnina, postrojenja, opreme i investicionih nekretnina, procjene obezvrjeđenja dugoročnih i kratkoročnih finansijskih plasmana i potraživanja iz poslovnih odnosa i procjene rezervisanja za date garancije i sudske sporove.

2.3. Stalnost poslovanja

Priloženi pojedinačni finansijski iskazi za 2016. godinu sastavljeni su uz pretpostavku njegovog kontinuiranog nastavka poslovanja i ne sadrže korekcije, koje bi eventualno bile potrebne ukoliko IRFCG AD ne bude u mogućnosti da nastavi sa poslovanjem u skladu sa konceptom stalnosti poslovanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi/rashodi od kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, i drugi troškovi pozajmljivanja evidentiraju se u korist, odnosno na teret iskaza o ukupnom rezultatu, obračunskog perioda na koji se odnose.

Prihodi i rashodi po osnovu kamata se priznaju u iskazu o ukupnom rezultatu za sve instrumente, prema cijeni amortizacije uz primjenu metode efektivne kamatne stope. Pri izračunavanju efektivne kamatne stope, procjenjuju se gotovinski tokovi razmatrajući sve ugovorene uslove finansijskih instrumenata ali ne razmatraju se budući gubici po osnovu kreditnog rizika. Kalkulacije uključuju sve naknade i provizije plaćene ili primljene između ugovorenih strana koje su integralni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije i svih drugih premija ili popusta.

Prihodi i rashodi po osnovu naknada za odobravanje kredita i garancija obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda, primjenom metode efektivne kamatne stope.

3.2. Prihodi po osnovu učešća u dobiti - dividende

Primljene dividende evidentiraju se u iskazu o ukupnom rezultatu, u okviru finansijskih prihoda, u objavljenom iznosu, umanjene za porez po odbitku od 9%.

3.3. Prihodi po osnovu faktoring aranžmana

Prihodi po osnovu naknada i kamata po faktoring aranžmanima evidentiraju se u korist iskaza o ukupnom rezultatu obračunskog perioda na koji se odnose. Kod klasičnog faktoringa kamata i naknada se naplaćuju od klijenta na način da se umanjuje iznos koji se isplaćuje klijentu, dok se kod dobavljačkog faktoringa kamata i naknada naplaćuju od klijenta direktno.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4. Naknade zaposlenima

/i/ Doprinosi kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primijenjuju u Crnoj Gori, IRFCG AD je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. IRFCG AD je obavezan da od bruto plata zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati ovim fondovima. Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

/ii/ Obaveze po osnovu otpremnina

Dugoročne obaveze po osnovu otpremnina za odlazak u penziju, nakon ispunjavanja uslova, IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama po sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima kako je to predviđeno Pravilnikom o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRFCG AD, a na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

3.5. Prihodi i troškovi zakupa

Operativni zakup predstavlja zakup u kojem su značajan dio rizika i koristi povezani sa vlasništvom zadržani od strane zakupodavca.

Prihodi i troškovi zakupa iskazani su u izveštaju o ukupnom rezultatu u stvarno nastalim iznosima, odnosno primjenom proporcionalne metode, tokom trajanja ugovora o zakupu.

3.6. Pozitivne i negativne kursne razlike

Sva sredstva i obaveze u stranim sredstvima plaćanja su preračunati u EUR primjenom zvaničnih deviznih kurseva važećih na dan pojedinačnog iskaza o finansijskoj poziciji objavljenih od strane Centralne banke Crne Gore. Poslovne promjene u stranim sredstvima plaćanja tokom godine preračunavaju se u EUR po zvaničnim deviznim kursovima važećim na dan poslovne promjene.

Pozitivne i negativne kursne razlike koje nastaju preračunom sredstava i obaveza iskazanih u stranim sredstvima plaćanja i preračunom transakcija u toku godine knjiže se u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Porezi i doprinosi

Porez na dobit

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“, br.40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 61/13 i 55/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice.

Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti IRFCG AD iskazane u iskazu o ukupnom rezultatu uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina. Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema pojedinačnom iskazu o finansijskoj poziciji za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum pojedinačnog iskaza o finansijskoj poziciji se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8. Nematerijalna ulaganja

Nematerijalna ulaganja se sastoje od softvera i licenci. Nakon početnog priznavanja, nematerijalna ulaganja se iskazuju u visini nabavne vrijednosti umanjene za ukupnu akumuliranu amortizaciju i eventualne ukupne akumulirane gubitke zbog umanjjenja vrijednosti.

Troškovi koji se direktno mogu povezati sa određenim softverom i koji će generisati ekonomsku korist u periodu dužem od jedne godine, evidentiraju se kao nematerijalna ulaganja. Troškovi održavanja i razvoj kompjuterskih softvera se evidentiraju kao trošak u trenutku njihovog nastanka.

Nematerijalna ulaganja amortizuju se putem proporcionalne metode u roku od pet godina, uz korišćenje amortizacione stope od 20%.

IRFCG AD ne posjeduje nematerijalna ulaganja sa neograničenim vijekom upotrebe.

3.9. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine i oprema su materijalna sredstva koja IRFCG AD koristi u redovnom poslovanju, a čiji je očekivani korisni vijek upotrebe duži od jedne godine. Nekretnine i oprema su iskazani po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za ukupnu akumuliranu amortizaciju i eventualne ukupne akumulirane gubitke zbog obezvrjeđenja vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za sve troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Godišnje prilikom zaključenja poslovne godine, IRFCG AD procjenjuje da li postoje indikatori obezvrjeđenja nekretnina i opreme. Kod procjenjivanja, da li postoji indikator obezvrjeđenja, uzima se u obzir sljedeće:

- tržišna vrijednost sredstva zbog protoka vremena smanjila se mnogo više od očekivane;
- javile su se značajne promjene u tehnološkom, tržišnom, privrednom ili pravnom okruženju;
- povećale su se tržišne kamatne stope, a ta povećanja će vjerovatno uticati na diskontnu stopu korišćenu kod obračuna upotrebne vrijednosti i suštinski smanjiti nadoknadivu vrijednost sredstva;
- ostali nagovještaji (dokazi o zastarjelosti ili fizičkoj oštećenosti sredstva, očekivane promjene korišćenja sredstava sa negativnim uticajem i drugi indikatori).

Ako postoje takvi indikatori, IRFCG AD procjenjuje nadoknadivu vrijednost sredstava. Kao nadoknadiva vrijednost uzima se veća od fer vrijednosti umanjene za troškove prodaje i upotrebne vrijednosti. Ukoliko je nadoknadiva vrijednost sredstava manja od njegove knjigovodstvene vrijednosti, knjigovodstvenu vrijednost sredstva bi trebalo smanjiti na njegovu nadoknadivu vrijednost. Takvo smanjenje je gubitak zbog obezvrjeđenja, koji se priznaje u iskazu o ukupnom rezultatu.

Naknadni troškovi: troškovi zamjene djelova opreme (ugradnja novih rezervnih djelova), troškovi značajnijih adaptacija i generalnih popravki priznaju se kao povećanje sadašnje vrijednosti nekretnina i opreme ako je vjerovatno da će po tom osnovu doći do priliva budućih ekonomskih koristi i ako se ti troškovi mogu pouzdano izmjeriti. Troškovi nastali po osnovu tekućeg održavanja nekretnina i opreme: zamjena i ugradnja rezervnih djelova i potrošnog materijala, kao i troškovi svakodnevnih popravki opreme, smatraju se rashodom perioda u kom su nastali.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom rashodovanja ili prodaje nekretnina i opreme, iskazuju se u iskazu o ukupnom rezultatu kao dio ostalih poslovnih prihoda ili ostalih poslovnih rashoda.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.10. Amortizacija

Obračun amortizacije za građevinske objekte, opremu i nematerijalna ulaganja se vrši primjenom odgovarajuće stope, uz upotrebu proporcionalne metode, kojom se vrijednost sredstava u potpunosti otpisuje tokom procijenjenog korisnog vijeka upotrebe.

Otpisivanje se vrši po stopama koje su zasnovane na preostalom korisnom vijeku upotrebe sredstava, procijenjenom od strane rukovodstva IRFCG AD i usvojenog od strane Odbora direktora IRFCG AD. Obračun amortizacije građevinskih objekata, opreme i nematerijalnih ulaganja počinje u trenutku kada sredstva postanu raspoloživa za korišćenje. Amortizacija prestaje da se obračunava na dan kada se sredstva klasifikuju kao raspoloživa za prodaju, ili na dan kada se isknjiže.

Osnovne godišnje stope amortizacije u primjeni tokom 2015. i 2016. godine su:

<u>Glavne grupe opreme</u>	<u>Stopa amortizacije (%)</u>	<u>Stopa amortizacije koja se priznaje u poreskom bilansu (%)</u>
<i>Građevinski objekti</i>	1,30	5,00
<i>Oprema</i>		
Računarska i ostala IT oprema	20,00	30,00
Vozila	15,50	15,00
Kancelarijska oprema	12,00	15,00
Ostala oprema	20,00	20,00

U skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“, br.40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 61/13 i 55/16) amortizacija licenci, ostalih nematerijalnih ulaganja i građevinskih objekata za poreske svrhe obračunava se primjenom proporcionalnog metoda, odnosno opreme i aplikativnih softvera primjenom regresivnog metoda za cijeli period, bez obzira na datum aktivacije.

Oprema čija je pojedinačna nabavna vrijednost u vrijeme nabavke veća od EUR 300 a koristi se duže od jednog obračunskog perioda, svrstava se u opremu u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije („Sl. list RCG“, br. 28/02).

3.11. Investicione nekretnine

Ulaganje u nekretnine namijenjene sticanju prihoda (investicione nekretnine) predstavlja ulaganje u imovinu koja se drži u cilju sticanja prihoda putem izdavanja u zakup ili od povećanja tržišne vrijednosti, ili i jedno i drugo, a ne za korišćenje ili prodaju u okviru redovnog poslovanja.

Investicione nekretnine se priznaju kao sredstva, kada su ispunjeni sljedeći kriterijumi:

- investicione nekretnine moraju ostvarivati ekonomske koristi;
- investicione nekretnine se koriste za izdavanje u zakup i donose zakupninu ili se prodaju i ostvaruju dobit;
- investicione nekretnine nijesu namijenjene za prodaju u bliskoj budućnosti u redovnom poslovanju;
- nabavnu vrijednost je moguće pouzdano izmjeriti.

Početno priznavanje investicionih nekretnina je po nabavnoj vrijednosti. Nabavna vrijednost predstavlja nabavnu cijenu i neposredno pripadajuće troškove nabavke.

Investicione nekretnine se naknadno vrednuju po njihovoj fer vrijednosti procijenjenoj od strane nezavisnog procjenjivača, a dobit ili gubitak proistekao iz promjene fer vrijednosti priznaje se u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom prodaje investicionih nekretnina, iskazuju se u iskazu o ukupnom rezultatu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.12. Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje je obustavljeno (Stečena aktiva)

Nekretnine i zemljište koji su konstituisani kao sredstvo obezbjeđenja po odobrenim plasmanima i koje IRFCG AD stiže u postupku naplate spornih potraživanja priznaju se u poslovnim knjigama po nižoj od ukupne vrijednosti navedenih potraživanja i njihove procijenjene vrijednosti. Ove nekretnine i zemljište IRFCG AD iskazuje u okviru grupe "stalna sredstva namijenjena prodaji". Razlika između knjigovodstvene i prodajne vrijednosti se računovodstveno evidentira u momentu prodaje na teret ili u korist iskaza o ukupnom rezultatu.

3.13. Finansijski instrumenti

Finansijska sredstva i obaveze IRFCG AD evidentira u pojedinačnom iskazu o finansijskoj poziciji od momenta kada je ugovornim odredbama vezan za instrument.

Metod efektivne kamatne stope

Metod efektivne kamatne stope je metod izračunavanja amortizovane vrijednosti finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza i alokacije prihoda po osnovu kamate ili rashoda po osnovu kamate na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili prilive (uključujući sve plaćene ili primljene naknade koja čini sastavni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije ili ostale premije ili popuste) tokom očekivanog vijeka trajanja finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je to izvodljivo, kraćeg perioda na sadašnju vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza.

Finansijska sredstva

IRFCG AD je finansijska sredstva klasifikovao u sljedeće kategorije: dugoročni finansijski plasmani u državne obveznice koje se drže do dospelja, dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti – akcije raspoložive za prodaju, dugoročni finansijski plasmani u kapital pridruženih i zavisnih pravnih lica, finansijska sredstva utvrđena po fer vrijednosti preko iskaza o ukupnom rezultatu, krediti i potraživanja.

Rukovodstvo IRFCG AD vrši klasifikaciju svojih ulaganja u momentu inicijalnog priznavanja.

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju kada IRFCG AD izgubi kontrolu nad ugovorenim pravima nad tim instrumentima, što se dešava kada su prava korišćenja instrumenata realizovana, istekla, napuštena ili ustupljena. Finansijska obaveza prestaje da se priznaje kada IRFCG AD ispuni obavezu ili kada je obaveza plaćanja predviđena ugovorom ukinuta ili istekla.

Dugoročni finansijski plasmani koji se drže do dospelja

Dugoročni finansijski plasmani koji se drže do dospelja predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim i odredivim isplata i fiksnim dospeljem, i za koja rukovodstvo IRFCG AD ima pozitivnu namjeru da ih drži do roka dospelja. Ulaganja koja se drže do dospelja se odnose na obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata emitovane od strane opština u Crnoj Gori i obveznice Fonda rada koje je emitovala Vlada Crne Gore.

Navedeni plasmani iskazani su po amortizovanom trošku uz primjenu ugovorene kamatne stope (diskontni faktor) koji aproksimira efektivnoj kamatnoj stopi i umanjani su za obezbjeđenja vrijednosti na osnovu procjene rukovodstva IRFCG AD o njihovoj vjerovatnoj naplativosti.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju

Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju obuhvataju hartije od vrijednosti koje nije moguće klasifikovati kao finansijska sredstva kojima se trguje ni kao finansijska sredstva koja se drže do dospelja i sastoje se od ulaganja u kapital (akcije) privrednih društava koja su registrovana kod Centralne depozitarne agencije Crne Gore (CDA) i ulaganja u kapital privrednih društava koja nisu registrovana kod CDA. IRFCG AD navedena ulaganja drži određeni vremenski period do momenta privatizacije. Postupak promjene vlasništva se sprovodi u skladu sa odgovarajućim Planom privatizacije koji usvaja Vlada Crne Gore.

U skladu sa Zakonom o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji privrede Crne Gore („Sl. list CG“, br. 2/92, 17/92, 27/94, 30/94, 23/96, 73/10 i 40/11), pravni prethodnik IRFCG AD, Fond za razvoj Crne Gore, je učešća u kapitalu stekao bez naknade. Fond za razvoj je inicijalno vrednovao u svojim poslovnim knjigama navedena učešća u kapitalu kao dugoročne finansijske plasmane - finansijska sredstva raspoloživa za prodaju po procijenjenoj nominalnoj vrijednosti koja je bila izražena u DEM do 31. decembra 2001. godine, odnosno u EUR od 1. januara 2002. godine, u korist kapitala Fonda za razvoj koji je u cjelosti u državnom vlasništvu. Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju uključuju i ulaganja u 51,4% akcija preduzeća Montepranzo Bokaproduct AD, Tivat stečenih u postupku svojinske i upravljačke transformacije privrede Crne Gore u skladu sa gore pomenutim Zakonom. Iako IRFCG AD posjeduje većinski paket akcija u ovom društvu, nema kontrolu nad istim, jer Vlada Crne Gore predlaže članove Odbora direktora Montepranzo Bokaproduct AD, Tivat i odlučuje o razvoju pomenutog projekta kroz privatno-javno partnerstvo usvajanjem plana privatizacije za 2017. godinu.

Osnivanjem Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore ove hartije od vrijednosti su po procijenjenoj vrijednosti sa stanjem na dan 31. januara 2010. godine postale dio osnivačkog kapitala IRFCG AD, osim učešća u kapitalu privrednih društava koja nisu registrovana kod CDA i društava koja nemaju finansijske iskaze, za koje procjena fer vrijednosti nije vršena zbog nedostatka podataka.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine iskazani su po pravičnoj vrijednosti na osnovu procjene izvršene od strane rukovodstva u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti („Sl. list CG“, br.34/11). Procjena je izvršena korišćenjem 4 kriterijuma i to:

1. Kriterijum kontrole
2. Kriterijum utrživosti
3. Kriterijum strukture kapitala - % neto imovine
4. Kriterijum finansijskog rezultata - % neto marže.

Nakon analize četiri navedena kriterijuma, vrši se obračun finalnog multiplikatora u zavisnosti od procentualnog učešća državnog kapitala u ukupnom kapitalu društva:

1. ukoliko državni paket akcija iznosi manje od 25% ukupnih emitovanih akcija nekog privrednog društva, onda se za taj „manjinski paket“ obračunava finalni multiplikator isključivo po kriterijumu utrživosti akcija na berzama kapitala,
2. ukoliko državni paket akcija iznosi preko 25% od ukupno emitovanih akcija nekog privrednog društva, onda se za taj „većinski paket“ obračunava finalni multiplikator zbrajajući pojedinačne multiplikatore po kriterijumima kontrole, strukture kapitala i finansijskog rezultata.

Osnovica za primjenu finalnog multiplikatora je prosječna ponderisana vrijednost između:

1. Tržišne cijene akcija na dan 31. decembra i
2. Prosječne cijene akcija u periodu 1. januara do 31. decembra.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju (nastavak)

Kao ponder je uzet kriterijum odstupanja tržišne cijene na dan 31. decembra od prosječne godišnje cijene.

Procijenjena fer vrijednost jedne akcije se dobija množenjem prosječne ponderisane cijene akcija i obračunatog finalnog multiplikatora.

Promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju IRFCG AD evidentira kroz ukupan ostali rezultat na kapitalu, u okviru revalorizacionih rezervi - Nerealizovani gubici i dobiti po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, sve do trenutka prodaje kada se dobit ili gubitak po osnovu prodaje priznaje u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu, bez obzira da li fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju bilježe dugotrajan odnosno materijalno značajan pad vrijednosti. Navedeni računovodstveni tretman je usaglašen sa Mišljenjem Ministarstva finansija Crne Gore od 21. oktobra 2014. godine, obzirom da je IRFCG AD, kao i ostali državni fondovi, akcije stekao u procesu svojinske transformacije društvenih preduzeća i nije imao troškove sticanja.

Otpis ulaganja u hartije od vrijednosti raspoloživih za prodaju vrši se u cjelosti za akcije privrednih društava koja su trajno prestala sa poslovanjem ili za koja je okončan postupak stečaja. Djelimičan otpis dugoročnih finansijskih plasmana vrši se za akcije privrednih društava kod kojih je došlo do smanjenja akcijskog kapitala po osnovu pokrića gubitaka iz poslovanja u skladu sa Odlukom Skupštine akcionara navedenih privrednih društava.

Prihodi od prodaje stečajne mase privrednih društava koja su prestala sa poslovanjem, odnosno privrednih društava kod kojih je obezvrjeđenje vrijednosti plasmana izvršeno u cjelosti, priznaju se u trenutku naplate na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Ulaganja u kapital drugih pravnih lica se odnosi na učešće u JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva. Investicije u instrumente kapitala koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano odmjeriti i derivati koji su povezani sa njima, IRFCG AD odmjerava po nabavnoj vrijednosti u skladu sa odredbama MRS 39.

Ulaganja u kapital pridruženih i zavisnih pravnih lica

Pridružena i zavisna pravna lica predstavljaju ona društva u kojima IRFCG AD ima udio u vlasništvu između 20% i 50%, odnosno veće od 50%, respektivno, ili u kojima ima značajan uticaj. Učešća u kapitalu pridruženih i zavisnih pravnih lica iskazana su po istorijskoj nabavnoj vrijednosti.

Ukoliko postoji indikacija da za navedena ulaganja postoji obezvrjeđenje, nadoknadivi iznos te imovine se procjenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvrjeđenja. Ukoliko je nadoknadivi iznos procijenjen kao niži od vrijednosti prikazane u pojedinačnim finansijskim iskazima, vrijednost ulaganja se smanjuje do svoje nadoknadive vrijednosti i priznaje na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

IRFCG AD je na dan 31. decembar 2016. godine izvršio test obezvrjeđenja na ulaganja u kapital zavisnog preduzeća TC Durmitor d.o.o. Žabljak. Navedenim testom utvrđeno je da ne postoje objektivni dokazi obezvrjeđenja, odnosno da je nadoknadivi iznos ulaganja u kapital zavisnog pravnog lica veći od knjigovodstvene vrijednosti. Na osnovu ovog testa, IRFCG AD smatra da iznosi u priloženim pojedinačnim finansijskim iskazima, a koji se odnose na ulaganja u kapital zavisnog pravnog lica odražavaju vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva - utvrđena po fer vrijednosti preko iskaza o ukupnom rezultatu

Finansijska sredstva - utvrđena po fer vrijednosti preko iskaza o ukupnom rezultatu predstavljaju obveznice stare devizne štednje emitovane od strane Ministarstva finansija Crne Gore. Navedene obveznice kotirane su na berzi i njihova fer vrijednost se pouzdano može odrediti. Efekat svođenja na fer vrijednost IRFCG AD evidentira u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

Krediti

Krediti odobreni od strane IRFCG AD evidentiraju se u poslovnim knjigama u momentu prenosa sredstava korisniku kredita.

Kreditni su iskazani u iskazu o finansijskoj poziciji u visini odobrenog plasmana, umanjeno za otplaćenu glavnici i obezvrjeđenje koja se procjenjuje primjenom procenata definisanih za obračun rezervacija na klasifikacione grupe i podgrupe (A, B1, B2, C1, C2, D, E kategorije) po metodologiji koju je propisala Centralna banka Crne Gore - Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG”, br. 22/12, 55/12 i 57/13), a koji se po pomenutoj Odluci koristi za rezervacije za procijenjene gubitke, a ne za obracun obezvrjeđenja stavki bilansne aktive. Navedenom Odlukom utvrđeni su: elementi upravljanja kreditnim rizikom, minimalni kriterijumi i način klasifikacije stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je IRFCG AD izložen kreditnom riziku, kao i način utvrđivanja minimalnih rezervacija za pokriće potencijalnih gubitaka koji proizilaze iz izloženosti IRFCG AD kreditnom riziku.

IRFCG AD jednom mjesečno vrši klasifikaciju stavki aktive, po osnovu kojih je izložen riziku neispunjavanja obaveza dužnika, i stavki vanbilansa koje za IRFCG AD predstavljaju potencijalne obaveze.

U zavisnosti od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka IRFCG AD stavke aktive i vanbilansa klasifikuje u klasifikacione grupe A-E.

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – sa potkategorijama B1 i B2 u koje se klasifikuju stavke za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka ali koje zahtijevaju posebnu pažnju, jer bi potencijalni rizik ukoliko ne bi bio adekvatno praćen mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate;
- kategorija C (substandardna aktiva) – sa potkategorijama C1 i C2 i za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu;
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost zajmoprimca i vrijednost i mogućnost realizacije sredstava obezbjeđenja, malo vjerovatna;
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Kreditni (nastavak)

IRFCG AD primjenjuje sljedeće procenat rezervacija po danima kašnjenja i kategorijama rizičnosti:

	2016.		2015.	
	Procenat rezervacija	Dani kašnjenja	Procenat rezervacija	Dani kašnjenja
A	0%	<30	0%	<30
B1	2%	31-60	2%	31-60
B2	7%	61-90	7%	61-90
C1	20%	91-150	20%	91-150
C2	40%	151-270	40%	151-270
D	70%	271-365	70%	271-365
E	100%	>365	100%	>365

Rezervacije obračunate primjenom navedenih kriterijuma se knjiže na teret rashoda poslovanja i predstavlja odbitnu stavku vrijednosti kredita. Društvo je trenutno u procesu pripreme predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore, kojim bi se predvidjelo utvrđivanje posebne metodologije za vrednovanje i klasifikaciju bilansne aktive i vanbilansnih stavki, koja bi uvažila specifičnosti statusa i uloge IRFCG AD.

Dugoročni krediti dati zaposlenima

Dugoročni krediti dati zaposlenima inicijalno se vrednuju po nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštenu fer vrijednost date naknade za sticanje sredstva. IRFCG AD naknadno utvrđuje ispravku vrijednosti na osnovu diskontovanja očekivanih budućih novčanih tokova primjenom efektivnog prinosa u trenutku odobravanja finansijskog instrumenta.

Potraživanja po osnovu faktoringa

Potraživanja po osnovu faktoringa inicijalno se vrednuju po nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštenu fer vrijednost date naknade za sticanje sredstva - ustupljenog potraživanja.

IRFCG AD ima pravo da otkupljuje potraživanja sa i bez prava regresa. IRFCG AD pretežno otkupljuje potraživanja sa pravom regresa. Pravo regresa, obezbjeđuje pravo IRFCG AD da, u slučaju postojanja objektivnih dokaza da IRFCG AD neće biti u stanju da naplati sve iznose koje potražuje od dužnika, naplatu potraživanja zahtijeva od ustupioca potraživanja. Ukoliko je ustupljeno potraživanje bez prava regresa IRFCG AD preuzima odgovornost za naplatu potraživanja od dužnika.

Nakon inicijalnog priznavanja, ulaganja u otkupljena ustupljena potraživanja se vrednuju po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za izvršene naplate do datuma pojedinačnog iskaza o finansijskoj poziciji i za rezervisanja po osnovu umanjenja vrijednosti.

IRFCG AD u poslovnim knjigama iskazuje i potraživanja od klijenata po osnovu dobavljačkog faktoringa, u vrijednosti izmirenih obaveza prema klijentovim dobavljačima. Ova potraživanja se naplaćuju u skladu unaprijed pripremljenim planovima dospjeća. U cilju obezbjeđenja ovih potraživanja IRFCG AD ugovara sredstva obezbjeđenja, u skladu sa politikom kolaterala, hipoteke, zaloge, mjenice, bankarske garncije i drugo.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)***Potraživanja po osnovu faktoringa (nastavak)*

IRFCG AD na svaki datum bilansa procjenjuje postoje li objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti faktoring potraživanja. Vrijednost faktoring potraživanja je umanjena samo ako postoje objektivni dokazi umanjenja vrijednosti kao rezultat jednog ili više događaja koji su nastupili nakon početnog priznavanja (događaj nastanka gubitka) i ako taj događaj (ili događaji) nastanka gubitka ima uticaj na procijenjene buduće novčane tokove koji se može pouzdano procijeniti. Značajne finansijske poteškoće dužnika i ustupioca potraživanja (dužnika po osnovu regresnog prava), vjerovatnoća da će dužnik otići u stečaj ili finansijsko restrukturiranje i neplaćanje smatraju se objektivnim dokazima da je došlo do obezvrjeđenja. Iznos rezervisanja je razlika između knjigovodstvene vrijednosti faktoring potraživanja i sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova. Knjigovodstvena vrijednost faktoring potraživanja se umanjuje korišćenjem računa obezvrjeđenja, a iznos gubitka se priznaje na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

U skladu sa Zakonom o porezu na dodatu vrijednost („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 38/02, 72/02, 21/03, 76/05, 04/06, „Sl. list CG“ 16/07, 73/10, 40/11, 29/13, 09/15 i 53/16), IRFCG AD je obveznik PDV po osnovu prihoda od naknada po ugovoru o faktoringu. U skladu sa navedenim, IRFCG AD je stekao pravo na odbitak srazmjernog dijela ulaznog PDV-a (saglasnost dala Poreska uprava na osnovu člana 38. Zakona o PDV-u). Odbitni dio PDV-a izračunava se na osnovu procentualnog učešća oporezivog prometa u ukupnom prometu. Utvrđuje se iskustveno, na osnovu prethodnog perioda, i primjenjuje tokom godine, a zatim revidira na kraju svake godine i vrši retroaktivna ispravka poreskih prijava.

Gotovinski ekvivalenti i gotovina

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčana sredstva u blagajni, na računima kod poslovnih banaka koja se mogu brzo konvertovati u poznate iznose gotovine uz beznačajan rizik od promjene vrijednosti. Gotovinski ekvivalenti su kratkoročna, visoko likvidna ulaganja koja se brzo pretvaraju u poznate iznose gotovine i nisu pod značajnim uticajem rizika promjena vrijednosti. Gotovinske ekvivalente predstavljaju i oročeni depoziti kod poslovnih banaka na period do tri mjeseca. U iskazu o tokovima gotovine IRFCG AD iskazuje prilive i odlive po osnovu finansijskih plasmana (osnovne djelatnosti) u okviru „tokova gotovine iz aktivnosti investiranja“.

Finansijske obaveze

Finansijske obaveze inicijalno se mjere po fer vrijednosti umanjenoj za sve troškove transakcija. Finansijske obaveze se naknadno odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope.

IRFCG AD isknižava finansijske obaveze, kada i samo kada su obaveze IRFCG AD izmirene, otpisane ili su istekle.

Obaveze po osnovu faktoringa

Obaveze po osnovu faktoringa predstavljaju iznose obaveza prema ustupiocima potraživanja za otkupljena potraživanja. Prilikom inicijalnog priznavanja priznaju se po ugovorenoj vrijednosti otkupljenih potraživanja i umanjuju za izvršene uplate. Po naplati pripadajućeg faktoring potraživanja od dužnika, preostali iznos (10% do 20%) plativ je ustupiocu potraživanja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.14. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva

Rezervisanja se priznaju i vrše kada IRFCG AD ima zakonsku ili ugovorenu obavezu kao rezultat prošlih događaja i kada je vjerovatno da će doći do odliva resursa kako bi se izmirila obaveza i kada se može pouzdano procijeniti iznos obaveze. Rezervisanja za sudske sporove formiraju se u iznosu koji odgovara najboljoj procjeni rukovodstva IRFCG AD u pogledu izdataka koji će nastati da se takve obaveze izmire.

IRFCG AD procjenjuje mogući nepovoljni razvoj događaja kao rezultat zbivanja u prošlosti i ukoliko je vjerovatnoća preko 50% da će sudski spor biti izgubljen, IRFCG AD vrši rezervisanje kojim se u cjelini obezbjeđuje iznos potencijalne obaveze po osnovu negativnog razrješenja sudskog spora.

Potencijalne obaveze se ne priznaju u pojedinačnim finansijskim iskazima. Potencijalne obaveze se objelodanjuju u napomenama uz pojedinačne finansijske iskaze, osim ako je vjerovatnoća odliva resursa koji sadrže ekonomske koristi veoma mala.

IRFCG AD ne priznaje potencijalna sredstva u pojedinačnim finansijskim iskazima. Potencijalna sredstva se objelodanjuju u napomenama uz pojedinačne finansijske iskaze, ukoliko je priliv ekonomskih koristi vjerovatan.

3.15. Adekvatnost kapitala

U skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09 i 40/10) na IRFCG AD se ne primjenjuju odredbe Zakona o bankama („Sl. list CG“, br. 17/08, 44/10 i 44/11) kojim se uređuje osnivanje i poslovanje banaka, osim odredbi koje se odnose na upravljanje rizicima, i adekvatnost kapitala.

Odluka Centralne banke Crne Gore o adekvatnosti kapitala definiše:

- Elemente i način izračunavanja sopstvenih sredstava banke;
- Metodologiju za izračunavanje potrebnog kapitala za kreditni rizik, rizik izmirenja/isporuke i rizik druge ugovorne strane, tržišne rizike i operativni rizik, i
- Način izračunavanja koeficijenta solventnosti.

Zahtijevani minimalni iznos koeficijenta solventnosti kao pokazatelja izloženosti banke rizicima u poslovanju, shodno pomenutoj odluci, iznosi 10%.

Obzirom da je IRFCG AD, u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore, preuzeo obavezu da primjenjuje Odluku o adekvatnosti kapitala kao i da vrši obračun za istu, a uvažavajući prirodu poslovanja IRFCG AD kao i činjenicu da se u narednom periodu očekuje povećanje dužničkih izvora finansiranja, rukovodstvo IRFCG AD ima pozitivnu namjeru da kroz promjenu Zakona o Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore AD definiše posebne, odgovarajuće, procedure za praćenje adekvatnosti kapitala sa stanovišta svih rizika kojima je, ili može biti, IRFCG AD izložen, kao i metodologiju obračuna koeficijenta solventnosti.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.16. Pravična (fer) vrijednost

Poslovna politika IRFCG AD je da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive i pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti.

Pravičnu vrijednost nije uvijek moguće pouzdano utvrditi u odsustvu aktivnog tržišta i u uslovima postojanja problema nedovoljnog tržišnog iskustva, nedovoljne stabilnosti i likvidnosti kod kupovine i prodaje potraživanja i ostale finansijske aktive i pasive, i u situaciji kada zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive.

Rukovodstvo IRFCG AD vrši procjenu rizika, i u slučajevima kada ocijeni da vrijednost po kojoj se imovina vodi u poslovnim knjigama ne može biti i realizovana, vrši obezvrjeđenje. Po mišljenju rukovodstva IRFCG AD, iznosi objelodanjeni u ovim pojedinačnim finansijskim iskazima odražavaju vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja u skladu sa računovodstvenim i drugim propisima u Crnoj Gori.

4. PRIHODI OD PRODAJE

	(Iznosi uEUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
Prihodi od kamata po osnovu:		
- oročenih depozita	188.069	264.935
- odobrenih kredita	4.115.741	3.794.188
- odobrenih kredita zaposlenima	48.805	41.695
- odobrenih garancija	-	11.002
- obveznica za potrebe ulaganja u saniranje drumskih puteva	-	3.223
- obveznica za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	27.044	60.063
- obveznica Fonda rada	3.150	5.243
- depozita po viđenju	2.133	2.491
- zatezne kamate	354.970	244.861
- faktoringa	646.907	585.097
	5.386.819	5.012.798
Prihodi od naknada po osnovu:		
- faktoringa	337.150	313.076
- direktno odobrenih kredita	119.602	58.481
	456.752	371.557
	5.843.571	5.384.355

5. OSTALI POSLOVNI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
Prihodi od zakupa	22.460	19.800
Prihodi od prodaje stečene aktive (napomena 18)	31.141	-
Ostali prihodi	10.156	4.784
	63.757	24.584

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

6. TROŠKOVI ZARADA NAKNADA ZARADA I OSTALI LIČNI RASHODI

(Iznosi u EUR)

Godina koja se završava
 31. decembra

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Troškovi neto zarada	767.856	588.912
Troškovi poreza na zarade i naknade zarada	136.940	104.535
Troškovi doprinosa na zarade na teret zaposlenog	279.882	198.449
Troškovi doprinosa na zarade na teret poslodavca	138.450	98.679
Bruto naknade Odbora direktora	37.665	33.581
Bruto naknade ugovora o djelu	17.555	15.940
Ostali lični rashodi	56.889	15.778
	<u>1.435.237</u>	<u>1.055.874</u>

7. TROŠKOVI AMORTIZACIJE I REZERVISANJA

(Iznosi u EUR)

Godina koja se završava
 31. decembra

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Troškovi amortizacije (napomena 14):		
- nematerijalne imovine	32.559	36.576
- nekretnina, postrojenja i opreme	70.558	70.005
	<u>103.117</u>	<u>106.581</u>
Troškovi rezervisanja za beneficije zaposlenih (napomena 23)	3.083	5.869
	<u>106.200</u>	<u>112.450</u>

8. OSTALI POSLOVNI RASHODI

(Iznosi u EUR)

Godina koja se završava
 31. decembra

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Troškovi sponzorstava i pomoći koje odobrava Odbor direktora	219.305	251.134
Troškovi održavanja	48.927	22.297
Troškovi telefona i ostalih PTT usluga	24.473	25.441
Troškovi reprezentacije	44.426	37.094
Troškovi platnog prometa	47.415	45.773
Troškovi stručnih usluga	73.098	85.854
Troškovi oglasa, stručne literature i usavršavanja	55.243	54.927
Troškovi reklame i propagande	95.590	91.294
Troškovi taksi, sudskih naknada i članarina	95.459	8.475
Troškovi poreza po odbitku	104.729	77.137
Troškovi zakupa poslovnog prostora	18.310	12.999
Troškovi službenih putovanja	19.027	6.435
Drugi poslovni rashodi	56.147	79.375
	<u>902.149</u>	<u>798.235</u>

9. FINANSIJSKI RASHODI

(Iznosi u EUR)

Godina koja se završava
 31. decembra

	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Rashodi kamata i naknada po osnovu kredita Evropske Investicione banke („EIB“)	1.083.324	825.356
	<u>1.083.324</u>	<u>825.356</u>

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

10. OSTALI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
Prihodi od ukidanja rezervisanja za otpremnine	-	4.442
Prihodi od ukidanja rezervisanja za jubilarne nagrade	7.635	-
Prihodi od svođenja obveznica stare devizne štednje (napomena 17(a))	3.124	5.170
Prihodi od sticanja investicionih nekretnina (napomena 15)	147.960	-
Prihodi od procjene investicionih nekretnina (napomena 15)	275.620	-
Prihodi od prodaje hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	4.491	-
	<u>438.830</u>	<u>9.612</u>
Drugi prihodi	5.578	2.111
	<u>444.408</u>	<u>11.723</u>

11. OSTALI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
Troškovi rezervacije na glavnici kredita (napomena 17b)	1.635.091	1.642.517
Troškovi rezervacije na kamatu	131.372	32.009
Troškovi rezervacija po datim garancijama:	<u>(148.371)</u>	<u>(520.621)</u>
Dugoročne garancije	-	(63.000)
Ukidanje ispravke za pale garancije	(148.371)	(457.621)
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti investicionih nekretnina	531.055	-
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stečene aktive (napomena 18)	81.851	-
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stečene aktive date u zakup	10.342	-
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stambenih kredita zaposlenima sa prosječnom stopom plasiranja	78.100	92.097
Gubici po osnovu ustupanja investicione nekretnine bez naknade	-	193.427
Eksproprijacija zemljišta	-	213.900
Drugi rashodi	526	21.178
	<u>2.319.966</u>	<u>1.674.507</u>

Na dan 31. decembra 2016. godine IRFCG AD je izvršio procjenu fer vrijednosti investicionih nekretnina i stalnih sredstava namijenjenih prodaji (stečena aktiva), u vlasništvu, i prikazao u poslovnim knjigama pozitivne i negativne efekte procjene.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

12. POREZ NA DOBIT

a) Komponente poreza na dobit

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	31. decembra
	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Tekući porez	41.137	87.821
Odloženi porez	628	765
	<u>41.765</u>	<u>88.586</u>

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit i proizvoda rezultata poslovanja prije oporezivanja i propisane poreske stope

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar	
	2016.	2015.
	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Dobitak u iskazu o ukupnom rezultatu prije oporezivanja	451.186	903.382
Poreska stopa 9%	40.607	81.304
Rashodovanja i obezvrjeđenja vrijednosti koja se ne priznaju u poreske svrhe	496	7.075
Oprema do EUR 300 koja se ne priznaje u poreske svrhe	662	207
	<u>41.765</u>	<u>88.586</u>
Efektivna poreska stopa	<u>9,26%</u>	<u>9,80%</u>

c) Odložene poreske obaveze

	(Iznosi u EUR)		
	Stanje na dan	Uticaj na	Stanje na dan
	<u>1. januara</u>	ukupnom	<u>31. decembra</u>
		rezultatu	
2015. godina			
Odožene poreske obaveze koje se odnose na:			
Privremene razlike na:			
nematerijalnim ulaganjima,			
nekretninama i opremi	19.952	765	20.716
	<u>19.952</u>	<u>765</u>	<u>20.716</u>
2016. godina			
Odožene poreske obaveze koje se odnose na:			
Privremene razlike na:			
nematerijalnim ulaganjima,			
nekretninama i opremi	20.716	628	21.344
	<u>20.716</u>	<u>628</u>	<u>21.344</u>

Odložene poreske obaveze se odnose na privremene razlike između osnovice po kojoj se nematerijalna ulaganja, nekretnine i oprema priznaju u poreskom bilansu i iznosa po kojima su ta sredstva iskazana u pojedinačnim finansijskim iskazima IRFCG AD.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

13. ZARADA PO AKCIJI

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar	31. decembar
	2016.	2015.
Neto dobit iz redovnog poslovanja	409.421	814.796
Ponderisan broj izdatih običnih akcija	104.020.372	102.790.660
Osnovna zarada po akciji		
- iz redovnog poslovanja	<u>0,0039359</u>	<u>0,0079267</u>
Neto iznos osnovne zarade po akciji	<u><u>0,0039359</u></u>	<u><u>0,0079267</u></u>

IRFCG AD ne posjeduje potencijalno razrijeđene akcije.

14. NEMATERIJALNA ULAGANJA, NEKRETNINE I OPREMA

	(Iznosi u EUR)				
	Građevinski	Oprema	Investicije	Ukupno	Nematerijalna
	objekti		u toku		ulaganja
<i>Nabavna vrijednost</i>					
Stanje 1. januara 2015. godine	1.079.609	317.132	-	1.396.741	181.425
Povećanja	-	40.496	-	40.496	4.366
Otuđenja i rashodovanja	-	(1.308)	-	(1.308)	-
Stanje 31. decembra 2015. godine	<u>1.079.609</u>	<u>356.320</u>	-	<u>1.435.927</u>	<u>185.791</u>
Stanje 1. januara 2016. godine	1.079.609	356.320	-	1.435.929	185.791
Povećanja	-	26.386	15.800	42.186	-
Otuđenja i rashodovanja	-	(7.660)	-	(7.660)	-
Stanje 31. decembra 2016. godine	<u>1.079.609</u>	<u>375.046</u>	<u>15.800</u>	<u>1.470.455</u>	<u>185.791</u>
<i>Ispravka vrijednosti</i>					
Stanje 1. januara 2015. godine	42.797	143.104	-	185.901	107.626
Amortizacija (napomena 7)	14.035	55.970	-	70.005	36.576
Otuđenja i rashodovanja	-	(1.201)	-	(1.201)	-
Stanje 31. decembra 2015. godine	<u>56.832</u>	<u>197.873</u>	-	<u>254.705</u>	<u>144.202</u>
Stanje 1. januara 2016. godine	56.832	197.873	-	254.705	144.202
Amortizacija (napomena 7)	14.035	56.523	-	70.558	32.559
Otuđenja i rashodovanja	-	(7.155)	-	(7.155)	-
Stanje 31. decembra 2016. godine	<u>70.867</u>	<u>247.241</u>	-	<u>318.108</u>	<u>176.761</u>
<i>Sadašnja vrijednost</i>					
31. decembra 2016. godine	<u><u>1.008.742</u></u>	<u><u>127.805</u></u>	<u><u>15.800</u></u>	<u><u>1.152.347</u></u>	<u><u>9.030</u></u>
31. decembra 2015. godine	<u><u>1.022.777</u></u>	<u><u>158.447</u></u>	-	<u><u>1.181.225</u></u>	<u><u>41.589</u></u>

IRFCG AD nema nekretnine date pod hipoteku, kao sredstvo obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

15. INVESTICIONE NEKRETNINE

Kretanje na investicionim nekretninama u vlasništvu IRFCG AD, sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine, u iznosu od EUR 3.028.900 (31. decembra 2015. godine: EUR 3.136.375) prikazano je u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
Početno stanje godine	3.136.375	3.209.802
Kupovine/sticanje u toku godine (napomena 10)	147.960	120.000
Ustupanje bez naknade	-	(193.427)
Positivan efekat procjene (napomena 10)	275.620	-
Negativan efekat procjene (napomena 11)	(531.055)	-
	<u>3.028.900</u>	<u>3.136.375</u>

U 2016. godini izvršena je uknjižba imovine stečene u ukupnoj vrijednosti od EUR 147.960 i odnosi se na imovinu stečenu u postupku eksproprijacije na lokalitetu skijališta Savin kuk u vrijednosti od EUR 135.900, kao i zemljišta u Bijelom Polju u vrijednosti od EUR 12.060 u trenutku sticanja, odnosno prema procjeni na dan 31. decembra 2016. godine u vrijednosti od EUR 15.000.

Na nepokretnostima u Herceg Novom, u ulici Njegoševoj (vrijednost nepokretnosti EUR 304.000) evidentirana je zabilježba restitucije.

Investicione nekretnine sa stanjem na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
1. Bijelo Polje – Nedakusko polje	455.000	290.030
2. Bijelo Polje – Nedakusi i Ul. Slobodana Penezića	42.000	41.439
3. Podgorica – Novaka Miloševa	475.000	686.153
4. Podgorica – Bulevar Revolucije	828.000	1.033.649
5. Nikšić – Mokra njiva	364.000	452.099
6. Herceg Novi – Topla Hotel Metalurg	311.000	254.217
7. Herceg Novi – Ulica Njegoševa 269	304.000	258.788
8. Kupljena nepokretnost od Saveza civilnih invalida rata	99.000	120.000
9. Žabljak-Motički gaj- imovina stečena eksproprijacijom	135.900	-
10. Bijelo Polje – Nedakusi-zemljište	15.000	-
	<u>3.028.900</u>	<u>3.136.375</u>

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

16. UČEŠĆA U KAPITALU

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2016.	31. decembar
	2015.	
Ulaganja u hartije od vrijednosti – akcije raspoložive za prodaju (napomena 16a)	8.152.770	8.894.127
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica (napomena 16b)	7.932.957	7.932.957
Ulaganja u kapital zavisnih privrednih društava (napomena 16c)	2.965.015	2.667.015
	<u>19.050.742</u>	<u>19.494.099</u>

16(a) Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2016.	31. decembar
		2015.
Dugoročni finansijski plasmani – privredna društva koja su registrovana kod CDA	81.808.526	81.808.526
Prodaja učešća u kapitalu	(131.095)	-
Minus: Obezbvrjeđenje vrijednosti	<u>(73.524.661)</u>	<u>(72.914.399)</u>
	8.152.770	8.894.127
Dugoročni finansijski plasmani - privredna društva koja nisu registrovana kod CDA	295.671	295.671
Minus: Obezbvrjeđenje vrijednosti	<u>(295.671)</u>	<u>(295.671)</u>
	-	-
	<u>8.152.770</u>	<u>8.894.127</u>

IRFCG AD je dana 9. maja 2016. godine, izvršio prodaju 5.769 akcija preduzeća HTP Velika Plaža, nominalne vrijednosti EUR 131.095, odnosno fer vrijednosti u poslovnim knjigama EUR 35.047 i akumuliranim gubicima u iznosu EUR 12.908, za EUR 52.358.

Privredna društva koja su registrovana kod CDA

Fer vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana namijenjenih prodaji, procenat učešća IRFCG AD, u ukupnom kapitalu akcionarskih društava koja su registrovana kod CDA i ukupan broj akcija u vlasništvu IRFCG AD prikazan je u pregledu koji slijedi:

	Broj akcija u	Učešće	31. decembra	31. decembra
	vlasništvu	IRFCG	2016. godine	2015. godine
	Fonda	AD %	2016. godine	2015. godine
13. jul Plantaže AD, Podgorica	39.844.589	22,23	4.289.676	4.888.856
Institut Simo Milošević AD, Igalo	90.411	23,65	1.506.755	1.866.283
HTP Ulcinjska rivijera AD, Ulcinj	116.567	7,65	917.200	841.604
Montepranzo - Bokaproduct AD, Tivat	57.710	51,40	780.349	780.349
Barska plovidba AD, Bar	371.465	16,16	30.808	11.910
Velika plaža AD, Ulcinj	5.769	9,82	-	35.047
Marina AD, Bar	258.283	16,99	599.536	444.051
Društvo za izvođenje građevinskih radova	1.227	14,47	28.186	25.562
Ostala privredna društva			260	465
			<u>8.152.770</u>	<u>8.894.127</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

16. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

16 (a) Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju (nastavak)

Privredna društva koja su registrovana kod CDA (nastavak)

Promjene obezvrjeđenja vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana – privrednih društava koja su registrovana kod CDA za 2016. i 2015. godinu prikazane su u sljedećoj tabeli:

	31. decembra 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembra 2015.
Stanje na početku godine	72.914.399	73.240.840
Prodaja učešća u kapitalu	(96.048)	-
Svođenje na tržišnu fer vrijednost	706.310	(326.441)
Stanje na kraju godine	<u>73.524.661</u>	<u>72.914.399</u>

Privredna društva koja nisu registrovana kod CDA

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
„Biteks“ DD, Biševo	264.598	264.598
Ostala društva	31.073	31.073
	295.671	295.671
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(295.671)	(295.671)
	<u>-</u>	<u>-</u>

16 (b) Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

	31. decembar 2016	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015
Javno preduzeće „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva	7.932.957	7.932.957
Ostala društva	31.078	31.078
	7.964.035	7.964.035
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(31.078)	(31.078)
	<u>7.932.957</u>	<u>7.932.957</u>

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore od 14. februara 2008. godine i Protokola o finansiranju i upravljanju projektom održivog razvoja turizma u Crnoj Gori, Upravni odbor Fonda za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je 17. marta 2008. godine donio Odluku o ulaganju u kapital Javnog preduzeća „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva u iznosu EUR 5.400.000.

Upravni odbor JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva je 3. novembra 2010. godine donio odluku o raspodjeli dobiti iz 2008. i 2009. godine srazmjerno učešćima u kapitalu, u skladu sa kojim je novčani ulog IRFCG AD srazmjerno povećan za EUR 532.957.

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore od 2. decembra 2010. godine Odbor direktora IRFCG AD je 14. decembra 2010. godine donio Odluku o povećanju udjela u JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva u iznosu EUR 2.000.000. Na dan 31. decembra 2016. godine, procenat vlasništva iznosi 12,1%.

Nakon sprovedenog postupka transformacije navedenog javnog preduzeća u Društvo sa ograničenom odgovornošću IRFCG AD će pripasti srazmjernan dio vlasništva u novoformiranom društvu. Do datuma sastavljanja ovih pojedinačnih finansijskih iskaza navedena transformacija nije sprovedena.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

16. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

16 (c) Ulaganja u kapital zavisnih pravnih lica

		(Iznosi u EUR)	
	Učešće	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Turistički centar Durmitor d.o.o. Žabljak	100%	2.965.015	2.667.015
		<u>2.965.015</u>	<u>2.667.015</u>

IRFCG AD je na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore od 24. oktobra 2013. godine i Odluke Skupštine akcionara od 29. oktobra 2013. godine, osnovao društvo sa ograničenom odgovornošću 100% u vlasništvu IRFCG AD „Turistički Centar Durmitor“ - Žabljak uplatom osnivačkog kapitala u iznosu EUR 200.000. IRFCG AD je u toku 2014. godine a u skladu sa odlukom Odbora direktora od 13. decembra 2013. godine izvršio prenos imovine kao nenovčani ulog u iznosu od EUR 1.823.867. U skladu sa odlukom Odbora direktora od 31. jula 2014. godine izvršeno je povećanje kapitala „Turistički Centar Durmitor“ DOO, Žabljak u iznosu od EUR 54.496. Na osnovu zaključaka Vlade Crne Gore na sjednici od 4. decembra 2014. godine Odbor direktora IRFCG AD je 19. decembra 2014. godine donio odluku o dodatnom povećanju kapitala za iznos od EUR 115.000. Sredstva za ovo povećanje obezbijedila je Vlada Crne Gore i ova sredstva su prenešena IRFCG AD.

U skladu sa odlukama Odbora direktora IRFCG AD, od 02. aprila 2015. i 02. jula 2015. godine izvršeno je povećanje kapitala „Turistički Centar Durmitor“ DOO, Žabljak u iznosu od EUR 59.000, odnosno EUR 414.653 (ukupno EUR 473.653).

U skladu sa odlukom Odbora direktora IRFCG AD, od 12. jula 2016. godine izvršeno je povećanje kapitala „Turistički Centar Durmitor“ DOO, Žabljak u iznosu od EUR 298.000.

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Dugoročne državne obveznice (napomena 17a)	138.796	342.859
Dugoročni krediti (napomena 17b)	114.277.580	96.505.653
Dugoročni krediti odobreni zaposlenima (napomena 17c)	942.868	728.558
Dugoročni zakup stečene aktive	20.619	-
	<u>115.379.863</u>	<u>97.577.070</u>

17(a) Dugoročne državne obveznice

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Obveznice stare devizne štednje	48.132	93.907
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(963)	(5.002)
	47.169	88.905
Obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	287.126	979.125
Obveznice Fonda rada	32.228	62.430
	<u>319.354</u>	<u>1.041.555</u>
Minus: Tekuće dospijeće dugoročnih obveznica (napomena 20)	(227.727)	(787.601)
	<u>138.796</u>	<u>342.859</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17(a) Dugoročne državne obveznice (nastavak)

Obveznice stare devizne štednje

Obveznice stare devizne štednje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore, na osnovu Odluke o emisiji od 17. juna 2004. godine. Obveznice dospijevaju po serijama u periodu od 2004. do 2017. godine. Odluka je predvidjela mogućnost korišćenja ovih obveznica, i prije roka dospijea, za kupovinu akcija u vlasništvu državnih fondova. Na ovaj način je Fond za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) prodajom akcija u vlasništvu državnih fondova postao vlasnik obveznica stare devizne štednje, ukupne nominalne vrijednosti EUR 373.140.

Obveznice stare devizne štednje sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Obveznice 2016. (OB 16)	-	45.775
Obveznice 2017. (OB 17)	48.132	48.132
	48.132	93.907
Minus: Tekuće dospijee (napomena 20)	(48.132)	(45.775)
	-	48.132

Promjene obezvrjeđenja vrijednosti dugoročnih državnih obveznica stare devizne štednje za 2016. i 2015. godinu prikazane su u sljedećoj tabeli:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembra 2016.	31. decembra 2015.
Stanje na početku godine	5.002	11.680
Svođenje na tržišnu fer vrijednost (napomena 10)	(3.124)	(5.170)
Naplaćeno u toku godine	(915)	(1.508)
Stanje na kraju godine	963	5.002

Obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata

Fond za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je od 2006. godine do zaključno sa 31. januarom 2010. godine izvršio kupovinu 13.767.741 obveznica za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata Opština u Crnoj Gori. Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 3% do 5% godišnje, dospijevaju godišnje, počev od 2009. do 2018. godine. Nominalna vrijednost obveznice iznosi EUR 1.

IRFCG AD je u toku 2012. godine zaključio ugovore o kreditu sa 6 opština i to: Bijelo Polje, Plav, Danilovgrad, Kolašin, Pljevlja, Nikšić, Budva i Šavnik, čime je izvršena konverzija potraživanja po osnovu obveznica koje su ove opštine emitovale za potrebe ulaganja u infrastrukturne projekte.

Ugovori o kreditu sa pet opština su zaključeni sa rokom otplate osam godina, grejs periodom od jedne godine i godišnjom kamatnom stopom od 4%. Sredstva obezbjeđenja predstavljaju Ugovori o cesiji sa Ministarstvom finansija Crne Gore iz čijeg Egalizacionog fonda se IRFCG AD naplaćuje za dospjela potraživanja po navedenom osnovu. Mjenice sa mjeničnim ovlaštenjima opština predstavljaju dodatno sredstvo obezbjeđenja IRFCG AD. Jedino je kredit Opštini Budva odobren sa rokom otplate 4 godine, grejs periodom 2 godine i godišnjom kamatnom stopom 6%. Sredstvo obezbjeđenja takođe predstavljaju mjenice Opštine Budva.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17(a) Dugoročne državne obveznice (nastavak)

Obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata (nastavak)

Obveznice za potrebe za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata sa stanjem na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2016.	31. decembar
	2016.	2015.
Opština Berane	-	61.768
Opština Bar	-	84.029
Opština Cetinje	-	95.863
Opština Podgorica	287.126	593.039
Opština Plužine	-	88.505
Opština Žabljak	-	55.921
	<u>287.126</u>	<u>979.125</u>
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 20)	<u>(148.330)</u>	<u>(710.564)</u>
	<u>138.796</u>	<u>268.561</u>

Obveznice Fonda rada

U toku 2012. godine IRFCG AD je, na osnovu Odluke Odbora direktora, kupio 71 obveznicu Fonda rada, koje je emitovala Vlada Crne Gore, za isplatu neisplaćenih potraživanja zaposlenih za čijim je radom prestala potreba, ukupne vrijednosti EUR 136.746. Nominalna vrijednost jedne obveznice iznosi EUR 1,926. Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi 7% godišnje i dospijevaju, po serijama u periodu od 2013. do 2017. godine.

Obveznice Fonda rada sa stanjem na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembra	(Iznosi u EUR)
	2016.	31. decembra
	2016.	2015.
Obveznice 2016. (OBFR4)	-	32.177
Obveznice 2017. (OBFR5)	32.228	30.253
	<u>32.228</u>	<u>62.430</u>
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 20)	<u>(32.228)</u>	<u>(32.177)</u>
	<u>-</u>	<u>30.253</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17(b) Dugoročni krediti

Dugoročni krediti sa stanjem na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
Plasirani krediti preko poslovnih banaka	85.587.275	77.932.937
Direktno plasirani krediti privrednim društvima, institucijama i fizičkim licima preduzetnicima	<u>54.024.818</u>	<u>38.434.340</u>
	139.612.093	116.367.277
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 20)	<u>(25.334.513)</u>	<u>(19.861.624)</u>
	<u>114.277.580</u>	<u>96.505.653</u>

Dugoročni krediti koje IRFCG AD odobrava preko poslovnih banaka sa stanjem na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembra 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembra 2015.
Prva banka Crne Gore AD, Podgorica	9.476.079	7.479.815
NLB Montenegro banka AD, Podgorica	6.200.210	8.056.779
Atlas banka AD, Podgorica	15.348.287	21.076.755
Addiko bank AD, Podgorica	4.759.173	4.776.635
Hipotekarna banka AD, Podgorica	19.429.348	21.488.602
Komercijalna banka AD, Budva	978.131	158.087
Jugobanka AD, Kotor	447.346	447.346
Erste Bank AD, Podgorica	6.085.344	3.307.797
Universal Capital banka AD, Podgorica	4.785.038	3.128.414
Societe Generale banka Montenegro AD, Podgorica	28.010	66.234
Invest banka Montenegro AD, Podgorica	2.060.597	2.280.613
Lovćen banka a.d. Podgorica	12.613.925	5.028.995
Zapad banka a.d. Podgorica	<u>3.823.133</u>	<u>1.084.211</u>
	86.034.621	78.380.283
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	<u>(447.346)</u>	<u>(447.346)</u>
	<u>85.587.275</u>	<u>77.932.937</u>

Kreditne linije posredstvom i uz garancije poslovnih banaka se realizuju po šemama saradnje sa poslovnim bankama. Rok otplate ovih kredita se kreće do 12 godina (uključujući odobreni „grace“ period), uz godišnju kamatnu stopu do 5%, od čega 3% pripada banci preko koje se plasiraju sredstva. Sredstva obezbjeđenja po ovim kreditima su mjenice i mjenična ovlaštenja banaka. Kreditni rizik po osnovu navedenih plasmana u cjelosti snose poslovne banke.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17(b) Dugoročni krediti (nastavak)

Direktno plasirani krediti privrednim društvima, institucijama i fizičkim licima - preduzetnicima sa stanjem na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
Privredna društva	48.826.812	33.654.428
Opštine (napomena 29)	6.116.266	5.901.106
Fizička lica – preduzetnici i poljoprivredni proizvođači	5.056.528	3.218.503
Devizne pozajmice i krediti koje je direktno odobravao Fond za razvoj	466.250	466.250
	<u>60.465.856</u>	<u>43.240.287</u>
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	<u>(6.441.038)</u>	<u>(4.805.947)</u>
	<u>54.024.818</u>	<u>38.434.340</u>

Investicione direktne kredite IRFCG AD plasira na maksimalni rok otplate do 12 godina (uključujući odobreni „grace“ period) uz godišnju kamatnu stopu do 4,5%. IRFCG AD kreditne linije klasifikuje prema vrsti dominantne djelatnosti korisnika kredita što je prikazano u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
Proizvodne djelatnosti	10.650.754	11.138.278
Poljoprivreda	4.948.255	3.744.249
Proizvodnja hrane	5.091.095	4.794.075
Turizam i ugostiteljstvo	15.436.469	7.092.229
Uslužne djelatnosti	15.667.647	11.756.275
Opštine – infrastruktura	4.691.440	4.248.931
Ostale djelatnosti	3.980.196	466.250
	<u>60.465.856</u>	<u>43.240.287</u>

IRFCG AD ima posebne kreditne linije za poljoprivredne proizvođače, koje se realizuju u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, zatim liniju za visokoškolce, kao i za žene i mlade u biznisu, gdje je rok otplate do 12 godina (uključuje grejs period 4 godine) i godišnja kamatna stopa od 0% do 3,5%. Pored navedenog, IRFCG AD je formirao i posebnu kreditnu liniju za finansiranje infrastrukturnih, ekoloških projekata i projekata obnovljivih izvora energije, gdje je maksimalni rok otplate 15 godina (uključuje grejs period 5 godina) i godišnja kamatna stopa 4,5%, za direktne kreditne aranžmane. Posebnu kreditnu liniju predstavlja finansiranje trajnih obrtnih sredstava gdje je godišnja kamatna stopa do 4,5% i maksimalni rok otplate 4 godine, za direktne kreditne aranžmane. U ponudi IRFCG AD ima i kreditnu liniju za start up preduzeća, liniju za podršku izgradnji hotelskih kapaciteta, ugostiteljstvu, za refinansiranje postojećih kreditnih zaduženja itd.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17(b) Dugoročni krediti (nastavak)

Kamatna stopa se za kredite koji ispunjavaju uslove za finansiranje iz sredstava Evropske Investicione Banke umanjuje za 0,5%. Naplata ovih kredita je obezbijeđena hipotekama na nepokretnostima korisnika kredita, mjenicama, ovlašćenjima za naplatu i drugim sredstvima obezbjeđenja u skladu sa politikom kolaterala IRFCG AD.

Dospijeće potraživanja po osnovu dugoročnih kredita prikazano je u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
- dospjelo	1.832.371	593.871
- do jedne godine	24.661.001	19.438.010
- od jedne do dvije godine	25.418.525	19.228.478
- od dvije do tri godine	23.253.515	17.977.658
- od tri do četiri godine	19.224.335	15.781.156
- preko četiri godine	45.222.346	43.348.105
	<u>139.612.093</u>	<u>116.367.278</u>

Promjene obezvrjeđenja vrijednosti potraživanja po osnovu datih dugoročnih kredita prikazane su u sljedećoj tabeli:

	2016.	(Iznosi u EUR) 2015.
Stanje na početku godine	5.253.293	3.610.776
Obezvrjeđenje u toku godine (napomena 11)	<u>1.635.091</u>	<u>1.642.517</u>
Stanje na kraju godine	<u>6.888.384</u>	<u>5.253.293</u>

17(c) Dugoročni krediti odobreni zaposlenima

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
Dugoročni krediti dati zaposlenima	1.535.660	1.265.779
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	<u>(544.938)</u>	<u>(500.894)</u>
	990.722	764.885
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 20)	<u>(47.854)</u>	<u>(36.327)</u>
	<u>942.868</u>	<u>728.558</u>

Dospjeće potraživanja za kredite datih zaposlenima prikazano je u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
- dospjelo	1.800	1.496
- do jedne godine	46.054	34.831
- od jedne do dvije godine	59.376	44.129
- od dvije do tri godine	65.134	51.651
- od tri do četiri godine	65.858	52.239
- preko četiri godine	752.500	580.539
	<u>990.722</u>	<u>764.885</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

Upravni Odbor Fonda za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je na sjednici od 8. decembra 2006. godine usvojio Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih (broj 0202-8/108). Shodno pomenutom Pravilniku definisani su sljedeći uslovi za odobravanje stambenih kredita zaposlenima: krediti se dodjeljuju sa rokom otplate od 20 do 30 godina, kamatna stopa je 1% i zaposleni ima pravo korišćenja grejs perioda do 24 mjeseca. Pomenutim Pravilnikom nije definisano pravo na umanjnje kredita. Odbor direktora IRFCG AD je 4. decembra 2014. godine usvojio novi Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih. Obezbjedeње kredita predstavlja upis hipoteke na nepokretnostima u srazmjeri ne manjoj od 1:1 u odnosu na plasirana sredstva. U slučaju prestanka radnog odnosa kod IRFCG AD, zaposleni je u obavezi da obezbijedi da novi poslodavac sa kojim zasniva radni odnos garantuje za uredno izmirenje obaveza koje su definisane ugovorom o kreditu.

18. STALNA SREDSTVA NAMJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO

Stečena aktiva IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu EUR 421.930 predstavlja imovinu stečenu u postupku naplate spornih potraživanja.

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2016.	31. decembar
	<hr/>	<hr/>
Stanje. 1. januara	699.764	699.764
Otuđenja	(163.358)	-
Prenos na dugoročne plasmane	(32.625)	-
Smanjenje vrijednosti po procjeni (napomena 11)	<u>(81.851)</u>	<u>-</u>
Stanje. 31. decembra	<u>421.930</u>	<u>699.764</u>

IRFCG AD je dana 1. novembra 2016. godine sklopio ugovor o dugoročnom zakupu imovine stečene u postupku naplate potraživanja.

IRFCG AD je dana 19. maja i 26. maja 2016. godine izvršio prodaju dijela stečene aktive, čija vrijednost u knjigama je iznosila EUR 89.865, odnosno EUR 73.493, i ostvario dobitak po osnovu prodaje u iznosu EUR 31.141 (napomena 5).

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

19. POTRAŽIVANJA

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2016.	31. decembar
	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Potraživanja po osnovu prodatih hartija od vrijednosti preuzeta od Fonda za razvoj	47.879	47.879
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	<u>(47.879)</u>	<u>(47.879)</u>
	-	-
Potraživanja po osnovu faktoring aranžmana	<u>18.832.204</u>	<u>16.800.667</u>
Potraživanja po garancijama koje su pale na teret IRFCG AD	1.500.000	1.558.429
Potraživanja po osnovu kamata za garancije koje su pale na teret IRFCG AD	<u>108.712</u>	<u>194.622</u>
	1.608.712	1.753.051
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	<u>(1.608.712)</u>	<u>(1.753.051)</u>
	-	-
Potraživanja za kamate po osnovu:		
- obveznica za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata i obveznica Fonda rada	-	31.130
- dugoročnih i kratkoročnih kredita	194.918	184.173
- faktoringa	113.019	147.471
- kratkoročnih oročenih depozita	8.778	14.093
- zateznih kamata	278.801	90.791
- dugoročnih deviznih kredita koje je direktno odobravao Fond za razvoj	106.346	106.346
- naknade za kredite, faktoring i garancije	<u>72.869</u>	<u>30.392</u>
	774.731	604.396
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	<u>(364.283)</u>	<u>(236.943)</u>
	410.448	367.453
Ostala potraživanja	<u>41.578</u>	<u>21.871</u>
	<u>19.284.230</u>	<u>17.189.991</u>

Factoring aranžmani su u 2016. godini odobravani pod sljedećim uslovima: kamatna stopa se kretala u intervalu od 4,5% do 5,5%, avansna isplata klijentu je iznosila 90% iznosa otkupljenih potraživanja, u slučaju klasičnog faktoringa. Za izvoznike je odobravana stimulativna mjera smanjenja kamatne stope za 1%.

IRFCG AD je u aprilu 2011. godine otpočeo sa obavljanjem poslova klasičnog faktoringa i po tom osnovu ostvaruje prihode:

- od naknade, koja se utvrđuje kao procenat od nominalne vrijednosti otkupljenog potraživanja;
- od kamate koji se obračunavjau od dana otkupa potraživanja do dana naplate potraživanja od dužnika;
- od zatezne kamate, koja se obračunava za dane prekoračenja datuma valute, odnosno datuma dospijeca fakture za naplatu.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

19. POTRAŽIVANJA (nastavak)

IRFCG AD je u 2013. godini, u skladu sa zaključkom Vlade Crne Gore, izdao u korist Erste banke AD, Podgorica garanciju za urednu otplatu kredita za privredno društvo Montavar Metalac d.o.o. Nikšić u iznosu EUR 1.500.000. Potraživanja po osnovu kamata za garancije koje su pale na teret IRFCG AD u cjelosti se odnose na privredno društvo Montavar Metalac d.o.o. Nikšić, u iznosu od EUR 108.712.

Pored navedenog IRFCG AD je na osnovu zaključka Vlade Crne Gore u toku 2013. godine izdao u korist First Financial banke AD, Podgorica garanciju za urednu otplatu kredita za privredno društvo Vektra Nord DOO, Kolašin. Data garancija je pala na teret IRFCG AD i navedenoj banci je isplaćen iznos garancije. Do kraja 2016. godine naplaćena su u cijelosti potraživanja po ovoj paloj garanciji.

Promjene obezvrjeđenja vrijednosti potraživanja prikazane su u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
Stanje na početku godine	2.037.873	2.463.483
Obezvrjeđenje u toku godine (napomena 11)	131.372	32.009
Naplata u toku godine	(148.371)	(457.619)
Stanje. 31. decembra	<u>2.020.874</u>	<u>2.037.873</u>

20. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
Kratkoročni direktno odobreni krediti	1.873.816	1.934.520
Kratkoročni odobreni krediti preko banke	-	39.703
	<u>1.873.816</u>	<u>1.974.223</u>
Tekuća dospijeca po osnovu:		
Dugoročnih državnih obveznica (napomena 17a)	<u>227.727</u>	<u>787.601</u>
- stare devizne štednje	47.169	44.860
- za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	148.330	710.564
- Fonda rada	32.228	32.177
Dugoročnih investicionih kredita (napomena 17b)	25.334.513	19.861.624
Kredita odobrenih zaposlenima (napomena 17c)	47.855	36.327
Potraživanja po zakupu stečene aktive	1.639	-
Oročnenih namjenskih depozita	-	993.500
	<u>25.384.007</u>	<u>20.891.451</u>
	<u>27.485.550</u>	<u>23.653.275</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

20. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

Dugoročno oročeni namjenski depoziti kod banaka su naplaćeni po dospijeću, u 2016. godini.

	Godišnja kamatna stopa	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Atlas banka AD, Podgorica	3%	-	581.000
NLB Banka AD, Podgorica	4%	-	412.500
		-	993.500

Dugoročno oročeni depoziti predstavljali su kratkoročni dio namjenski oročenih depozita na period od 6 godina koje su banke bile u obavezi da plasiraju malim i srednjim privrednim društvima, odnosno preduzetnicima. Maksimalan odobreni iznos ka krajnjem korisniku je iznosio EUR 150.000, godišnja kamatna stopa do 8%, dok je rok otplate bio definisan u saradnji sa klijentom. Kreditni rizik po osnovu navedenih plasmana u cjelosti su snosile poslovne banke.

21. GOTOVINSKI EKVIVALENTI I GOTOVINA

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Žiro računi kod poslovnih banaka	2.457.499	1.389.762
Blagajna	268	712
Ostali novčani ekvivalenti	4.106	3.303
Gotovinski ekvivalenti - Kratkoročni finansijski plasmani	9.000.000	4.100.000
	11.461.873	5.493.777

Gotovinski ekvivalenti - kratkoročni finansijski plasmani sa stanjem na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine plasirani su sljedećim poslovnim bankama:

	31. decembar 2016	31. decembar 2015
Prva banka Crne Gore AD, Podgorica	2.500.000	1.500.000
Atlas banka AD, Podgorica	-	2.100.000
Addiko bank AD, Podgorica	1.000.000	-
Invest banka Montenegro AD, Podgorica	-	500.000
Lovćen banka AD, Podgorica	3.500.000	-
Ziraat bank AD, Podgorica	2.000.000	-
	9.000.000	4.100.000

Kratkoročni finansijski plasmani predstavljaju kratkoročno oročene depozite na period od 90 do 365 dana, sa kamatnom stopom od 1,95 % do 2,60 % na godišnjem nivou, zavisno od banke i perioda oročenja. Ugovorima o oročenim depozitima je definisana klauzula, prema kojoj data mogućnost prijevremenog razročenja depozita na pismeni zahtjev IRFCG AD.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

22. KAPITAL

Akcijski kapital IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine ukupne vrijednosti EUR 104.479.288 (2015: EUR 103.571.378) sastoji se od 104.479.288 akcija nominalne vrijednosti EUR 1 (2015: 103.571.378 nominalne vrijednosti EUR 1) koje su u vlasništvu Vlade Crne Gore.

Osnivački kapital IRFCG AD činio je cjelokupni kapital Fonda za razvoj (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) koji je umanjen za obaveze po osnovu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list CG“. br. 21/04, 49/07, 60/07, 12/07 i 73/10). Kapital IRFCG AD činiće i sva sredstva koja su usmjerena Direkciji za mala i srednja preduzeća za finansiranje razvoja malih i srednjih preduzeća.

Skupština IRFCG AD je 06. maja 2016. godine donijela Odluku o emitovanju 907.910 redovnih akcija, serije A1, ukupne vrijednosti EUR 907.910. Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore je 01. jula 2016. godine donijela Rješenje, broj 02/2e-9/4-16, o uspješnosti emisije akcija radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine. Registracija promjene podataka po osnovu navedene emisije akcija izvršena je u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici, 06. jula 2016. godine pod registarskim brojem 4-0009175/022.

23. DUGOROČNA REZERVISANJA

Dugoročna rezervisanja sa stanjem na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine prikazana su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
Rezervisanja za sudske sporove (napomena 28)	587.670	587.670
Rezervisanja za naknade zaposlenima	65.583	70.136
	<u>653.253</u>	<u>657.806</u>

Rezervacije za sudske sporove sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu EUR 587.670 (napomena 28) predstavljaju rezervisanja nastala po osnovu pokrenutih tužbenih zahtjeva, a po kojima IRFCG AD može biti izložen potencijalnim gubicima.

Dugoročna rezervisanja po osnovu naknada zaposlenima predstavljaju rezervisanja za otpremnine za odlazak u penziju, nakon ispunjavanja uslova, kao i rezervisanja za jubilarne nagrade. Rezervisanja su iskazana po sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima na način kako je to predviđeno Pravilnikom o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRFCG AD.

Ovim pravilnikom je predviđeno da je IRFCG AD u obavezi da, prilikom odlaska u penziju, zaposlenom isplati otpremninu u visini 6 prosječnih neto zarada zaposlenih u IRFCG AD, koja važi u mjesecu u kojem se vrši isplata. Jubilarna nagrada se isplaćuje zaposlenom koji ostvari 10, 20 ili 30 godina rada u IRFCG AD, uključujući i godine rada u pravnom prethodniku - Fondu za razvoj Crne Gore. Visina jubilarne nagrade je definisana na nivou dva, tri odnosno četiri bruto obračunska koeficijenta, u IRFCG AD, u neto iznosu.

Sadašnja vrijednost očekivanih budućih isplata za otpremnine utvrđena je sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u skladu sa pravilima aktuarske matematike. Godišnja kamatna stopa od 4% je korišćena za diskontovanje očekivanih budućih isplata zaposlenima.

Kretanja na rezervacijama za naknade zaposlenima su data u pregledu u nastavku:

	2016.	(Iznosi u EUR) 2015.
Stanje na početku godine	70.136	68.709
Rezervisanja u toku godine (napomena 7)	3.083	5.869
Ukidanje rezervisanja (napomena 10)	<u>(7.636)</u>	<u>(4.442)</u>
	<u>65.583</u>	<u>70.136</u>

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

24. DUGOROČNE OBAVEZE

Dugoročne obaveze sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine iznose EUR 89.230.052 i u cjelosti se odnose na obaveze po osnovu dugoročne kreditne linije odobrene od strane Evropske Investicione Banke (EIB).

	31. decembar 2016.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2015.
Evropska Investiciona Banka	25.000.000	25.000.000
Evropska Investiciona Banka	25.000.000	25.000.000
Evropska Investiciona Banka	40.000.000	19.610.377
Evropska Investiciona Banka	11.380.606	-
Ukupno povučeni iznos	<u>101.380.606</u>	<u>69.610.377</u>
Minus: Otplata glavnice	(4.406.554)	(659.135)
Ukupno obaveze po kreditu EIB	96.974.052	68.951.242
Minus: Tekuće dospjeće 2017	<u>(7.744.000)</u>	<u>(3.747.419)</u>
Ukupno dugoročni dio obaveza po kreditu EIB	<u>89.230.052</u>	<u>65.203.823</u>

IRFCG AD je 10. oktobra 2012. godine zaključio ugovor o kreditu sa Evropskom Investicionom Bankom (EIB) u iznosu EUR 25.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 8 godina u koji je uključen grace period od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

U martu 2014. godine IRFCG AD je zaključio drugi ugovor sa EIB-om u iznosu dodatnih EUR 25.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 8 godina u koji je uključen grace period od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

U martu 2015. godine IRFCG AD je odobreno novo kreditno zaduženje kod EIB-a, u iznosu EUR 40.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina u koji je uključen grace period do 4 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

U aprilu 2016. godine IRFCG AD je odobreno novo kreditno zaduženje kod EIB-a, u iznosu EUR 30.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina u koji je uključen grace period do 4 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

Do datuma sastavljanja ovih pojedinačnih finansijskih iskaza krediti su povučeni u sljedećim tranšama:

Prvu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.543.400, IRFCG AD je povukao 15. februara 2013. godine. Prva kamata po ovoj tranši je dospjela 15. maja 2013. godine, dok prvi anuitet dospjeva 15. maja 2015. godine. Krajnji rok otplate prve tranše je 15. februar 2021. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

24. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Drugu tranšu u ukupnom iznosu EUR 9.430.363, IRFCG AD je povukao 15. oktobra 2013. godine. Prva kamata je dospijevala 15. januara 2014. godine, dok prvi anuitet dospijeva 15. januara 2016. godine. Krajnji rok otplate druge tranše je 15. oktobar 2021. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Treću tranšu u ukupnom iznosu EUR 9.428.712, IRFCG AD je povukao 3. marta 2014. godine. Prva kamata je dospijevala 3. juna 2014. godine, dok prvi anuitet dospijeva 3. juna 2016. godine. Krajnji rok otplate treće tranše je 3. mart 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Četvrtu tranšu u ukupnom iznosu EUR 6.079.339, IRFCG AD je povukao 1. avgusta 2014. godine. Prva kamata je dospijevala 31. oktobra 2014. godine, dok prvi anuitet dospijeva 31. oktobra 2016. godine. Krajnji rok otplate četvrte tranše je 31. jul 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Petu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.724.603 IRFCG AD je povukao 31. oktobra 2014. godine. Prva kamata dospijeva 31. januara 2015. godine, dok prvi anuitet dospijeva 31. januara 2017. godine. Krajnji rok otplate pete tranše je 31. oktobar 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Šestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.018.000, IRFCG AD je povukao 25. novembra 2014. godine. Prva kamata dospijeva 24. februara 2015. godine, dok prvi anuitet dospijeva 24. februara 2017. godine. Krajnji rok otplate šeste tranše je 24. novembra 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Sedmu tranšu, u ukupnom iznosu EUR 5.027.000 IRFCG AD je povukao 12. februara 2015. godine. Prva kamata je dospjela 12. maja 2015. godine, a prvi anuitet dospjela 12. maja 2017. godine. Krajnji rok otplate sedme tranše je 13. februar 2023. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Osmu tranšu u ukupnom iznosu EUR 3.748.583 IRFCG AD je povukao 14. aprila 2015. godine. Prva kamata dospijeva 14. jula 2015. godine, dok prvi anuitet dospijeva 18. aprila 2017. godine. Krajnji rok otplate osme tranše je 14. april 2023 godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Devetu tranšu u ukupnom iznosu EUR 7.444.656 IRFCG AD je povukao 26. juna 2015. godine. Prva kamata dospijeva 25. septembra 2015. godine, dok prvi anuitet dospijeva 25. septembra 2019. godine. Krajnji rok otplate devete tranše je 25. jun 2027. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Desetu tranšu u ukupnom iznosu EUR 7.063.989 IRFCG AD je povukao 23. jula 2015. godine. Prva kamata dospijeva 23. oktobra 2015. godine, dok prvi anuitet dospijeva 23. oktobra 2019. godine. Krajnji rok otplate desete tranše je 23. jul 2027. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Jedanaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.101.732 IRFCG AD je povukao 10. novembra 2015. godine. Prva kamata dospijeva 09. februara 2016. godine, dok prvi anuitet dospijeva 11. februara 2019. godine. Krajnji rok otplate jedanaeste tranše je 09. novembra 2027. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Dvanaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.610.570 IRFCG AD je povukao 26. januara 2016. godine. Prva kamata dospijeva 26. aprila 2016. godine, dok prvi anuitet dospijeva 26. aprila 2020. godine. Krajnji rok otplate dvanaeste tranše je 26. januar 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Trinaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.055.000 IRFCG AD je povukao 04. aprila 2016. godine. Prva kamata dospijeva 04. jula 2016. godine, dok prvi anuitet dospijeva 04. jula 2020. godine. Krajnji rok otplate trinaeste tranše je 04. april 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

24. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Četrnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.100.000 IRFCG AD je povukao 13. maja 2016. godine. Prva kamata dospijeva 13. avgusta 2016. godine, dok prvi anuitet dospijeva 13. avgusta 2020. godine. Krajnji rok otplate četrnaeste tranše je 13. maj 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Petnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 4.624.053 IRFCG AD je povukao 20. jula 2016. godine. Prva kamata dospijeva 20. oktobra 2016. godine, dok prvi anuitet dospijeva 20. oktobra 2020. godine. Krajnji rok otplate petnaeste tranše je 20. jul 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Šesnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.411.639 IRFCG AD je povukao 24. oktobra 2016. godine. Prva kamata dospijeva 24. januara 2017. godine, dok prvi anuitet dospijeva 24. januara 2021. godine. Krajnji rok otplate šesnaeste tranše je 24. oktobar 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Sedamnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.968.967 IRFCG AD je povukao 22. decembra 2016. godine. Prva kamata dospijeva 20. marta 2017. godine, dok prvi anuitet dospijeva 22. decembra 2020. godine. Krajnji rok otplate sedamnaeste tranše je 20. decembar 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Dospijeće dugororočnog i kratkoročnog dijela obaveza po kreditu EIB-a prikazano je u tabeli u nastavku:

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2016.	31. decembar
	2016.	2015.
2016. godina	-	3.747.419
2017. godina	7.744.000	7.744.000
2018. godina	8.213.762	8.213.762
2019. godina	9.522.738	9.522.738
2020. godina	12.169.679	10.735.559
2021. godina	13.995.288	10.152.094
2022. godina	10.711.849	6.835.365
2023. godina	6.804.141	2.894.064
2024. godina	6.352.930	2.408.954
2025. godina	6.420.177	2.441.993
2026. godina	6.488.195	2.475.492
2027. godina	5.827.339	1.779.802
2028. godina	2.723.954	-
	<u>96.974.052</u>	<u>68.951.242</u>

25. OBAVEZE IZ POSLOVANJA

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2016.	31. decembar
	2016.	2015.
Obaveze po osnovu faktoringa (10% ili 20%)	622.667	819.262
Obaveze prema dobavljačima u zemlji	11.784	20.817
Obaveze po osnovu primljenih avansa	1.101.502	864.043
Ostale obaveze iz poslovanja	225	546
	<u>1.736.178</u>	<u>1.704.668</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

26. OSTALE KRATKOROČNE OBAVEZE I PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA		
		(Iznosi u EUR)
	31. decembar	31. decembar
	2016.	2015.
	<hr/>	<hr/>
Obračunate obaveze za kamatu EIB	161.699	134.915
Razgraničeni prihodi od naknada	415.690	289.793
Obračunate obaveze za neto zarade	25.948	19.387
Obračunate obaveze po osnovu poreza i doprinosa na zarade	14.494	5.902
Ostale obaveze	-	1.084
	<hr/>	<hr/>
	617.831	451.081
	<hr/>	<hr/>
27. OBAVEZE PO OSNOVU POREZA NA DOBIT		
		(Iznosi u EUR)
	31. decembar	31. decembar
	2016.	2015.
	<hr/>	<hr/>
Obaveze po osnovu poreza na dobit	41.137	87.821
	<hr/>	<hr/>
	41.137	87.821
	<hr/>	<hr/>

28. SUDSKI SPOROVI

IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine vodi sudske sporove u kojima se javlja kao tužilac i kao jedna od tuženih strana.

Procijenjena ukupna vrijednost sudskih sporova, bez procijenjenih efekata zateznih kamata i krajnjih troškova postupka, u kojima je IRFCG AD jedna od tuženih strana, odnosno u kojima solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima iznosi EUR 2.732.111.

IRFCG AD je sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine izvršio rezervisanje u iznosu EUR 587.670 (napomena 23) za sudske sporove za koje postoji velika vjerovatnoća da IRFCG AD može biti izložen potencijalnim gubicima po osnovu razrješenja tih sporova.

IRFCG AD nije izvršio dodatna rezervisanja za eventualne obaveze po sudskim sporovima u kojima solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima iz razloga što se procjenjuje da, na osnovu dosadašnje sudske prakse kada su u pitanju slični sporovi pokrenuti protiv IRFCG AD, iako nije sa sigurnošću moguće predvidjeti konačan ishod sporova, IRFCG AD neće biti izložen materijalno značajnim potencijalnim gubicima po ovom osnovu.

Ukupna vrijednost predmeta sporova, po raskinutim ugovorima o kreditima koje je IRFCG AD procesuirao pred javnim izvršiteljima, na dan 31. decembra 2016. godine, iznosi EUR 2.657.221. Najveći dio se odnosi na predlog za izvršenje, koji je podnio IRFCG AD radi naplate duga po osnovu izdate garancije privrednom društvu „Montavar-metalac“ DOO, Nikšić (EUR 1.570.064) protiv njegovog solidarnog jemca MG Inženjering DOO, Nikšić, u cilju naplate potraživanja za izdatu garanciju. Ostatak vrijednosti predmeta sporova se odnosi na nenaplaćena potraživanja po direktnim kreditnim aranžmanima.

IRFCG AD na dan 31. decembra 2016. godine vodi određen broj sporova i pred nadležnim sudovima u Crnoj Gori. Vrijednost ovih sporova iznosi EUR 382.453. Takođe, IRFCG AD vodi i tri postupka vansudske prodaje nepokretnosti, radi naplate potraživanja, kao i postupke izvršenja radi naplate svojih potraživanja pred CBCG u iznosu od EUR 199.451.

Na dan 31. decembra 2016.godine bila su aktivna dva stečajna postupka u iznosu od EUR 1.722.744, što se najvećim djelom odnosi na prijavljeno i priznato potraživanje na ime društva Montavar Metalac DOO, Nikšić u iznosu od EUR 1.697.661.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine**

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza, pravna lica se tretiraju kao povezana ukoliko jedno pravno lice ima mogućnost kontrolisanja drugog pravnog lica ili vrši značajan uticaj na finansijske i operativne odluke drugog lica ili su zajedno kontrolisani od istog subjekta. Prilikom razmatranja svih mogućih vrsta odnosa između povezanih pravnih lica, pažnja se usmjerava na suštinu odnosa, a ne samo na pravnu formu.

Priroda odnosa između povezanih lica sa kojima je IRFCG AD ušlo u transakcije većeg obima ili sa njima ima značajnija neizmirena salda na dan 31. decembra 2016. godine je prikazana u tabeli niže. Transakcije sa povezanim pravnim licima su izvršene tokom redovnog toka poslovanja ili pod normalnim tržišnim uslovima.

IRFCG AD identifikuje kao povezane strane zavisno pravno lice Turistički centar „Durmitor“ DOO, Žabljak, koje je u 100% vlasništvu IRFCG AD, i lokalne samouprave (opštine), koje predstavljaju javna pravna lica, državne institucije i ministarstva.

U toku 2016. godine IRFCG AD osim uplata na ime povećanja uloga, sa ciljem realizacije Generalnog plana javnih nabavki, ovog društva, za 2016. godinu, u iznosu ukupno EUR 298.000 nije ostvario druge poslovne transakcije sa Turističkim centrom „Durmitor“ DOO, Žabljak.

IRFCG AD posredstvom organa upravljanja društva utiče na poslovne odluke zavisnog pravnog lica.

U pregledu u nastavku je prikazana izloženost IRFCG AD prema opštinama u Crnoj Gori, po osnovu direktnih kreditnih aranžmana, kao i prihodi od kamata ostvarenih po ovom osnovu. Ranije je navedeno da su ovi aranžmani, osim za opštinu Budva i opštinu Plužine, obezbijeđeni Ugovorima o cesiji sa Ministarstvom finansija Crne Gore, iz čijeg Egalizacionog fonda IRFCG AD naplaćuje dospeljela potraživanja.

Salda i transakcije sa povezanim pravnim licima na dan i za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine i 31. decembra 2015. godine su prikazane kao što slijedi:

Potraživanja po osnovu odobrenih kredita:	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Opština Cetinje	305.499	365.162
Opština Plužine	2.303	29.371
Opština Bijelo Polje	565.660	688.161
Opština Danilovgrad	375.161	456.433
Opština Kolašin	539.413	590.080
Opština Pljevlja	529.172	643.776
Opština Nikšić	602.685	734.038
Opština Plav	131.586	160.092
Opština Budva	374.195	587.844
Opština Ulcinj	516.642	1.287.013
Opština Šavnik	173.950	205.934
Opština Rožaje	2.000.000	153.202
	<u>6.116.266</u>	<u>5.901.106</u>

IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama i obavezu po primljenim avansima, prema navedenim opštinama, na dan 31. decembra 2016. godine, u iznosu EUR 99.452.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Prihodi kamata:	(Iznosi u EUR)	
	2016.	2015.
Opština Cetinje	13.276	15.567
Opština Plužine	669	1.709
Opština Bijelo Polje	24.833	29.539
Opština Danilovgrad	16.473	19.595
Opština Kolašin	22.272	24.940
Opština Pljevlja	23.235	27.638
Opština Nikšić	26.941	32.036
Opština Plav	5.778	6.873
Opština Budva	27.911	39.392
Opština Ulcinj	30.064	77.190
Opština Šavnik	7.653	8.904
Opština Rožaje	30.635	-
	229.740	283.383

Izloženost IRFCG AD prema javnim preduzećima, javnim institucijama i ministarstvima Vlade Crne Gore, po kreditnim i faktoring aranžmanima, je prikazana u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Vodovod i kanalizacija d.o.o. Podgorica	4.094.157	3.866.190
Komunalno d.o.o. Danilovgrad	176.346	196.735
JP za nacionalne parkove Podgorica	197.027	-
Direkcija za saobraćaj Crne Gore	-	259.246
Montefarm Podgorica	1.329.316	1.999.781
Ministarstvo finansija	-	973.910
	5.796.846	7.295.862

IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama i obavezu po primljenim avansima, prema preduzeću Montefarm Podgorica, na dan 31. decembra 2016. godine, u iznosu EUR 200.374.

Ostvareni prihodi od kamata na kredite javnih preduzeća za godinu koja se završava sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine iznose EUR 239.058 (2015: EUR 202.533).

Dugoročni krediti dati zaposlenima sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine iznose bruto EUR 1.535.660 (2015: EUR 1.265.779).

30. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj dana 10. marta 2017. godine dala saglasnost za novo kreditno zaduženje IRFCG AD kod Evropske Investicione Banke, u iznosu EUR 100.000.000. Dana, 20. marta 2017. godine IRFCG AD je potpisao ugovor o kreditnom zaduženju kod Evropske Investicione Banke, na iznos prvih EUR 50.000.000.

Nije bilo drugih značajnijih događaja nakon datuma pojedinačnog iskaza o finansijskoj poziciji koji bi uticali na pojedinačne finansijske iskaze za 2016. godinu ili zahtijevali posebno objelodanjivanje.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

31. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST

Naredna tabela prikazuje klasifikaciju finansijskih sredstava i obaveza IRFCG AD i njihovu fer vrijednost:

Iznosi u EUR	Ukupna knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost	Amortizovani trošak
Stanje na dan 31. decembra 2015. godine			
Novčana sredstva i računi depozita kod banaka	5.493.777	1.393.777	4.100.000
Kredit i potraživanja od banaka neto	77.972.640	-	77.972.640
Kredit i potraživanja od klijenata neto	57.934.413	16.800.667	41.133.746
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	8.894.127	8.894.127	-
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz iskaz o ukupnom rezultatu	88.905	88.905	-
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	729.893	-	729.893
	<u>151.113.755</u>	<u>27.177.476</u>	<u>123.936.279</u>
Pozajmljena sredstva	<u>68.951.242</u>	-	<u>68.951.242</u>
	<u>68.951.242</u>	-	<u>68.951.242</u>
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine			
Novčana sredstva i računi depozita kod banaka	11.461.873	2.461.873	9.000.000
Kredit i potraživanja od banaka	85.587.275	-	85.587.275
Kredit i potraživanja od klijenata	75.721.561	18.832.204	56.889.357
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	8.152.770	8.152.770	-
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz iskaz o ukupnom rezultatu	47.169	47.169	-
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	172.307	-	172.307
	<u>181.142.955</u>	<u>29.494.016</u>	<u>151.648.939</u>
Pozajmljena sredstva	<u>96.974.052</u>	-	<u>96.974.052</u>
	<u>96.974.052</u>	-	<u>96.974.052</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

31. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST
(nastavak)

Sredstva koja se vode po fer vrijednosti

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 8.152.770 (2015: EUR 8.894.127) su prikazana po fer vrijednosti korišćenjem tehnike procjenjivanja gdje su uzeti svi inputi koji imaju značajan uticaj na zabilježenu fer vrijednost, ili direktno ili indirektno (Nivo 2 u hijerarhiji fer vrijednosti).

31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	7.372.421	-	7.372.421
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	-	7.932.957	-	7.932.957
Ukupna sredstva	-	15.305.378	-	15.305.378
31. decembar 2015. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	8.113.778	-	8.113.778
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	-	7.932.957	-	7.932.957
Ukupna sredstva	-	16.046.735	-	16.046.735

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA

Glavni ciljevi upravljanja rizikom IRFCG AD su sljedeći:

- Doprinijeti razvoju raznih poslovnih linija uz optimizaciju ukupnog rizika;
- IRFCG AD mora biti kvalitetan i konkurentan subjekt na crnogorskom tržištu, ne zanemarujući kvalitet kreditnog portfolia i učinkovitu kontrolu rizika;
- Osiguravanje održivosti IRFCG AD kroz korišćenje adekvatnih mehanizama upravljanja i kontrole rizika.

Model upravljanja rizicima IRFCG AD zavisi od:

- Adekvatnog modela donošenja odluka i upravljanja, i to od Odbora direktora do lokalnih operativnih timova;
- Adekvatne interne procedure i okvira smjernica;
- Kontinuiranog nadzora od strane nezavisnih tijela.

IRFCG AD je uglavnom izložen kreditnom riziku, a time i najveći fokus je dat na upravljanju i kontinuiranom razvoju i unaprjeđenju upravljanja kreditnim rizikom, ali ne zanemaruje se uticaj drugih rizika kojima je IRFCG AD izložen u svojim aktivnostima kao što su rizik likvidnosti, operativni rizik, tržišni rizici, reputacioni rizik i slično.

Odbor direktora ima cjelokupnu odgovornost za uspostavljanje i nadzor nad okvirom za upravljanje rizikom IRFCG AD. Odbor direktora je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Kreditni odbor koji zajedno sa Internim revizorom su odgovorni za razvoj i praćenje politika upravljanja rizicima IRFCG AD u svojim određenim područjima.

Politike upravljanja rizicima IRFCG AD su zasnovane na tome kako identifikovati i analizirati rizike s kojima se suočava IRFCG AD, kako bi se postavila primjerena ograničenja i kontrole, te da prate rizike i pridržavanje ograničenja. Politike i sistemi upravljanja rizicima se redovno pregledaju i odražavaju promjene u tržišnim uslovima, proizvoda i usluga koje se nude. IRFCG AD, putem standardnih procedura za upravljanje i obukom zaposlenih, ima za cilj razvoj disciplinovanog i konstruktivnog kontrolnog okruženja u kojem svi zaposleni razumiju svoje uloge i obaveze.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Odbor direktora je usvojio sledeće akte:

- Pravilnik o upravljanju kreditnim rizikom u IRFCG AD;
- Pravilnik o kriterijumima za odobrenje kredita i popunjavanje kreditnog prijedloga;
- Pravilnik o upravljanju finansijskim plasmanima ;
- Pravilnik o radu unutrašnje kontrole;
- Politika kolaterala;
- Program za sprječavanje pranja novca;

Interna revizija IRFCG AD prati usklađenost sa politikama i procedurama za upravljanje rizikom IRFCG AD i preduzima redovne i ad - hoc kontrole procedura za upravljanje rizicima, a rezultati se izveštavaju Odboru direktora.

Odbor direktora IRFCG AD je odgovoran za analizu pojedinačnih finansijskih iskaza IRFCG AD, analizu i praćenje sistema internih kontrola, aktivnosti koje preduzima Izvršni direktor kako bi se informisao Odbor direktora, u skladu sa zakonom, propisima i aktima IRFCG AD. Odboru direktora pomaže Interna revizija u navedenim funkcijama.

Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskih gubitaka kao rezultat neispunjenja dužnikovih ugovornih obaveza prema IRFCG AD.

Kako bi upravljao nivoom kreditnog rizika, IRFCG AD:

- analizira kreditnu sposobnost klijenata koji apliciraju za kredite i ostale kreditne proizvode
- uspostavlja kreditna ograničenja na osnovu procjene rizika,
- bavi se sa klijentima dobre kreditne sposobnosti i uzima odgovarajuće instrumente obezbjeđenja.

Klijenti se prate kontinuirano i limiti rizika se prilagođavaju ako je neophodno. Limiti rizika takođe uzimaju u obzir razne vrste kolaterala.

Primarna izloženost IRFCG AD kreditnom riziku proizilazi iz kredita za mala i srednja preduzeća, preduzetnike, fizička lica (poljoprivredni proizvođači), opštine, javna preduzeća itd. Iznos kreditne izloženosti u tom pogledu predstavlja knjigovodstvenu vrijednost u aktivi bilansa.

Osnovni principi kreditnog portfolia su:

- Diversifikacija kredita po djelatnostima;
- Diversifikacija po regiji;
- Diversifikacija izlaganjem (limiti);
- Diversifikacija po dospijeću;
- Diversifikacija po proizvodima.

Kreditni se odobravaju kroz kreditni odbor a zavisno od nivoa izloženosti.

Služba za upravljanje rizikom i finansijskom analizom kontinuirano prati i mjeri nivo kreditnog rizika, te priprema mjesečne izvještaje o nivou kreditnog rizika i izvještava menadžment.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Analiza kašnjenja po danima prikazana je u narednoj tabeli.

31. decembar 2016. godine	Manje od 30 dana	Od 30 do 60 dana	Od 61 do 90 dana	Više od 91 dan	Ukupno
Kredit i potraživanja od banaka bruto	86.034.621	-	-	-	86.034.621
Kredit i potraživanja od klijenata, bruto	76.259.223	3.121.137	895.209	3.931.968	84.207.537
Javni sektor	11.913.112	-	-	-	11.913.112
Komercijalni klijenti	58.929.432	2.530.225	746.687	3.495.834	65.702.178
Fizička lica	3.881.019	590.912	148.522	436.134	5.056.587
Ostalo	1.535.660	-	-	-	1.535.660
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	8.152.770	-	-	-	8.152.770
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz iskaz o ukupnom rezultatu	47.169	-	-	-	47.169
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	172.307	-	-	-	172.307
31. decembar 2015. godine	Manje od 30 dana	Od 30 do 60 dana	Od 61 do 90 dana	Više od 91 dan	Ukupno
Kredit i potraživanja od banaka, bruto	78.419.985	-	-	-	78.419.985
Kredit i potraživanja od klijenata, bruto	58.303.139	1.598.712	1.333.244	3.564.587	64.799.682
Javni sektor	12.609.123	-	587.845	-	13.196.968
Komercijalni klijenti	41.795.463	1.392.649	711.210	3.219.110	47.118.432
Fizička lica	2.632.774	206.063	34.189	345.477	3.218.503
Ostalo	1.265.779	-	-	-	1.265.779
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	8.894.127	-	-	-	8.894.127
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz iskaz o ukupnom rezultatu	88.905	-	-	-	88.905
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	729.893	-	-	-	729.893

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da IRFCG AD neće moći da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihovog dospijanja, ili rizik da će za izmirenje dospjelih obaveza morati da pribavlja novčana sredstva uz značajne troškove. IRFCG AD održava likvidnost konstantno prateći usklađenost izvora i plasmana, da bi na taj način bio u mogućnosti da sve svoje obaveze izmiruje u rokovima dospijanja.

U cilju adekvatnog praćenja ovog rizika IRFCG AD je usvojio i odgovarajuća dokumenta koja obuhvataju politiku upravljanja rizikom likvidnosti, plan upravljanja likvidnošću u uslovima ugrožene likvidnosti i neprevidjenih okolnosti i proceduru za testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija.

Politika upravljanja likvidnošću predviđa da IRFCG AD svakodnevno prati koeficijent minimalne dnevne likvidnosti izražen kroz odnos likvidne aktive i dospjelih obaveza i da se kvartalno izvještava Odbor za upravljanje aktivom i pasivom o kretanju ovog koeficijenta. Minimalna vrijednost koeficijenta iznosi 1.

IRFCG AD osim mjerenja operativne dnevne, dekadne i likvidnosti na mjesečnom nivou redovno prati finansijske pokazatelje kvaliteta i kretanja dinamike i strukture aktive i pasive.

Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će promjena tržišnih cijena, kao što su kamatne stope, cijene kapitala i devizni kursevi uticati na prihode IRFCG AD ili vrijednost njihovih finansijskih instrumenata. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku unutar prihvatljivih parametara, uz optimizaciju povraćaja na rizik.

Devizni rizik je rizik da će se vrijednost finansijskih instrumenata mijenjati zbog promjena u deviznom kursu. S obzirom da IRFCG AD nema pozicija u stranim valutama izloženost ovom riziku trenutno nije prisutna.

Rizik promjene kamatnih stopa za nove tranše kredita Evropske investicione banke je prisutan, ali s obzirom na tendenciju kretanja ovih stopa u prethodnom periodu može se reći da je ovaj rizik na prihvatljivom nivou za IRFCG AD. Po pitanju ostalih tržišnih rizika tu je rizik uticaja promjene kamatne stope na prihod od kamate na oročena sredstva u poslovnim bankama. IRFCG AD nastoji da ovaj rizik minimizira odabirom najpovoljnijih ponuda poslovnih banaka i pored prisutnog trenda pada prosječne visine kamatnih stopa na oročena sredstva na domaćem tržištu.